

Projekt 29.07.2016 r

**ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW**

z dnia 20 r.

**w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać schrony i ukrycia,
ich usytuowanie oraz warunki eksploatacji.**

Na podstawie art. ust. ustawy z dnia 201.... r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz. U. Nr , poz.) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie ustala szczegółowe warunki techniczne, jakie powinny spełniać schrony i ukrycia obrony cywilnej, ich usytuowanie oraz warunki eksploatacji, w tym wymagania ochronne i funkcjonalne, wymagania techniczne w zakresie remontów, modernizacji i przygotowania, zasady obsługi, konserwacji, użytkowania, nadzoru technicznego i ewidencjonowania oraz zasady przygotowywania ukryć doraźnych w przypadku podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

1) obiekcie budowlanym - należy przez to rozumieć określenie zawarte w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290);

2) budowli ochronnej - należy przez to rozumieć budowlę lub wydzieloną część budynku przeznaczoną do ochrony osób, urządzeń, zapasów materiałowych lub cennych rzeczy przed skutkami działań zbrojnych, katastrof ekologicznych, przemysłowych lub innych zagrożeń;

3) organie obrony cywilnej - należy przez to rozumieć organ administracji publicznej właściwy miejscowo w sprawach obrony cywilnej i ochrony ludności na podstawie ustawy o ochronie ludności (Dz.U.);

4) podwyższeniu stanu gotowości obronnej państwa - należy przez to rozumieć stan gotowości obronnej państwa czasu kryzysu lub stan gotowości obronnej państwa czasu wojny w rozumieniu Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie gotowości obronnej państwa (Dz.U. z 2004 r., nr 219, poz. 2218).

§ 3. 1. Budowle ochronne dzielą się na schrony i ukrycia:

1) Schron jest budowlą ochronną o obudowie konstrukcyjnie zamkniętej, hermetycznej, zapewniającej ochronę osób, urządzeń, zapasów materiałowych lub cennych rzeczy przed założonymi czynnikami rażenia oddziałującymi ze wszystkich możliwych kierunków;

2) Ukrycie jest budowlą ochronną niehermetyczną, wyposażoną w najprostsze instalacje, zapewniającą ochronę osób, urządzeń, zapasów materiałowych lub cennych rzeczy przed założonymi czynnikami rażenia oddziałującymi tylko z określonych kierunków.

2. Wyróżnia się następujące klasy odporności schronów:

1) Kategoria I- schrony odporności podstawowej, chroniące przed:

a) minimalnym nadciśnieniem powietrznej fali uderzeniowej;

b) zagruzowaniem;

c) promieniowaniem przenikliwym z opadu radioaktywnego.

2) Kategoria II – schrony chroniące tylko przed promieniowaniem przenikliwym z opadu radioaktywnego.

3. Wyróżnia się następujące klasy odporności ukryć, przy czym założony stopień ochrony osiąga się po zabezpieczeniu i osłonięciu otwartych części konstrukcji:

1) Kategoria I – ukrycia odporności podstawowej, chroniące przed:

a) minimalnym nadciśnieniem powietrznej fali uderzeniowej;

b) zagruzowaniem;

c) promieniowaniem przenikliwym z opadu radioaktywnego.

2) Kategoria II – ukrycia chroniące tylko przed promieniowaniem przenikliwym z opadu radioaktywnego.

4. Budowle ochronne o podwyższonej (większej niż podstawowa) odporności stosuje się w celu umożliwienia zainteresowanym podmiotom dokonania wyboru odpowiednich do potrzeb rozwiązań, w szczególności zabezpieczenia przed dodatkowymi czynnikami rażącymi.

Rozdział 2

Podstawowe cele oraz zasady planowania i realizacji budowli ochronnych

§ 4. Budowle ochronne przygotowuje się na zasadach określonych w niniejszym rozporządzeniu, w celu zapewnienia ochrony:

1) pracowników zakładów pracy, szczególnie w przedsiębiorstwach o strategicznym znaczeniu dla bezpieczeństwa państwa, gospodarki i obronności lub wykorzystujących substancje przemysłowe zagrażające życiu lub zdrowiu człowieka, dla najliczniejszej zmiany pracowników zakładu;

2) pracowników oraz interesantów organów administracji publicznej, zakładów publicznych i innych budynków użyteczności publicznej, w szczególności urzędów wojewódzkich i miejskich, stanowisk kierowania obrony cywilnej, policji, straży miejskiej, straży pożarnej, centrów powiadamiania ratunkowego, szkół, przedszkoli, dworców kolejowych i portów lotniczych, zakładów opieki zdrowotnej;

3) pozostałej ludności, przede wszystkim na terenach miejskich, w nowo wznoszonych, rozbudowywanych i modernizowanych budynkach mieszkalnych a także dostosowując odpowiednio podziemne obiekty komunikacyjne, handlowe, usługowe, magazynowe i inne;

4) stacjonarnych urządzeń technicznych w celu zapewnienia nieprzerwanej pracy w sytuacjach kryzysowych i awaryjnych, w szczególności central telekomunikacyjnych, rozgłośni radiofonicznych i telewizyjnych, urządzeń energetycznych, central sieci energetycznych, urządzeń węzłów wodociągowych i kanalizacyjnych, serwerów bankowych i

przemysłowych, automatycznych sterowni procesów przemysłowych i innych tego typu obiektów;

5) zapasów materiałowych i cennych rzeczy, w szczególności centralnych baz magazynowych, zapasów żywności, paliw płynnych, lekarstw, dóbr kultury narodowej, zabytków ruchomych, archiwów.

§ 5. W zależności od usytuowania, zaleca się stosowanie następujących rodzajów budowli ochronnych:

1) w granicach administracyjnych miast – schrony odporności podstawowej, a w razie braku możliwości zapewnienia dostatecznej liczby schronów, ukrycia odporności podstawowej.

2) poza granicami administracyjnymi miasta – schrony lub ukrycia zabezpieczające tylko przed promieniowaniem przenikliwym z opadu promieniotwórczego, chyba że w konkretnym przypadku uzasadnione jest zastosowanie większej odporności.

§ 6. O ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej, budowle ochronne planuje i realizuje się:

1) w okresie pokoju – zgodnie z ustaleniami zawartymi w planach obrony cywilnej, zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, potrzebami inwestorów oraz wymaganiami obrony cywilnej określonymi w § 9 ust. 1;

2) w przypadku podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia – obligatoryjnie na terenie całego kraju, w ramach realizacji zadań organów obrony cywilnej.

§ 7. W okresie pokoju budowle ochronne obrony cywilnej, z wyłączeniem obiektów specjalnego przeznaczenia, projektuje się i realizuje jako obiekty dwufunkcyjne lub wielofunkcyjne, w ramach budowy nowych obiektów budowlanych oraz w istniejących budynkach i budowlach, a w uzasadnionych przypadkach również jako obiekty wolnostojące, w sposób:

1) w okresie pokoju - zapewniający wykorzystanie ich zgodnie z potrzebami właścicieli lub użytkowników wieczystych, w szczególności jako piwnice lokatorskie, sale zebrań, magazyny, obiekty kulturalne, sportowe, handlowe, szkoleniowe i inne;

2) w przypadku ogłoszenia podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia - zapewniający osiągnięcie podstawowych wymagań typu osłonowego i spełnienie funkcji zasadniczej – ochronnej.

§ 8. 1. Projekty budowli ochronnych powinny odpowiadać wymogom określonym w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290) oraz przepisach szczegółowych dotyczących projektów budowlanych i zawierać:

1) charakterystykę budowlano-konstrukcyjną i użytkową budowli ochronnych i ich części adekwatną do założonego stopnia ochrony;

2) charakterystykę ochronną, uwzględniającą funkcję budowli ochronnej i odporność na określone czynniki rażenia;

3) rysunki budowli ochronnej z uwzględnieniem ustroju konstrukcyjnego, układu funkcjonalnego oraz systemów instalacyjnych;

4) wykaz prac koniecznych do przystosowania obiektu budowlanego do funkcji budowli ochronnej w gotowości eksploatacyjnej, w tym odpowiednie rysunki;

5) ogólny opis sposobu wykonania zasadniczych robót;

6) wykaz potrzebnych materiałów budowlanych, urządzeń i sprzętu.

2. Przy obliczaniu wskaźnika intensywności oraz powierzchni zabudowy na terenie objętym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, do powierzchni całkowitej zabudowy na działce budowlanej nie wlicza się powierzchni całkowitej budowli ochronnych lub ich części, które są całkowicie zagłębione w ziemi.

3. Jeżeli w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego przewiduje się wyznaczenie obszaru pod zabudowę, dopuszcza się również realizację na tym obszarze budowli ochronnych powiązanych konstrukcyjnie lub funkcjonalnie z zabudową.

§ 9. 1. Ochronę ludności zgodną z wymaganiami obrony cywilnej, o której mowa w art. 5. ust. 1 pkt 6 ustawy Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290) rozumie się w ten sposób, że ustroje konstrukcyjne i układy funkcjonalne projektowanych budynków użyteczności publicznej oraz zamieszkania zbiorowego, położonych w granicach administracyjnych miast, o ile nie przewidziano w nich schronów, powinny zapewnić w wytypowanej części najniższej położonej kondygnacji miejsce bezpiecznego ukrycia podstawowej odporności, zapewniające funkcję ochronną dla takiej liczby osób, która przebywa w budynku w warunkach normalnych.

2. Pomieszczenia, o których mowa w ust. 1 powinny być przygotowane częściowo na zasadach określonych w § 62 ust. 1, a ich zaadoptowanie do funkcji ochronnej (doposażenie w niezbędne instalacje, urządzenia i wyposażenie) przewiduje się w przypadku podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa.

3. Projekty budowlane nowych oraz modernizowanych budowli ochronnych, w tym miejsc bezpiecznego ukrycia, o których mowa w ust. 1, podlegają uzgodnieniu przez inwestora:

a) z organem obrony cywilnej - w zakresie zgodności projektu z ogólnymi wymaganiami technicznymi i funkcjonalnymi określonymi w niniejszym rozporządzeniu;

b) w przypadku schronów – dodatkowo z osobą, która ukończyła z wynikiem pozytywnym w wojewódzkim organie obrony cywilnej lub instytucji akredytowanej przez Szefa Obrony Cywilnej Kraju specjalistyczne szkolenie z zakresu uwzględniania w budownictwie wymagań obrony cywilnej, posiadającą uprawnienia do pełnienia samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie.

4. Do czasu zorganizowania na terenie województwa szkolenia, o którym mowa w ust. 3 pkt b oraz w przypadkach, gdy takie szkolenie ukończył projektant, projekty budowlane nowych oraz modernizowanych schronów podlegają uzgodnieniu przez inwestora wyłącznie z organem obrony cywilnej w zakresie zgodności z ogólnymi wymaganiami technicznymi i funkcjonalnymi określonymi w niniejszym rozporządzeniu.

5. Szef Obrony Cywilnej Kraju określi w drodze zarządzenia szczegółowe zasady prowadzenia i program szkoleń, o których mowa w ust. 3 pkt b.

Rozdział 3

Ogólne wymagania techniczne i funkcjonalne budowli ochronnych

§ 10. 1. Budowle ochronne powinny łącznie spełniać następujące wymagania:

- 1) zapewnić możliwie najmniejszą odległość planowanej budowli ochronnej od miejsca stałego przebywania ludzi, którzy mają z niej korzystać, tak by dojście do budowli ochronnej mogło nastąpić możliwie najszybciej;
- 2) być zabezpieczone przed zalaniem wodą w strefach możliwych podtopień, również w przypadku ulewnych opadów atmosferycznych i powodzi, przy czym należy zapewnić usytuowanie poza obszarem terenu, który może ulec zatopieniu na skutek zniszczenia (uszkodzenia) urządzeń hydrotechnicznych piętrzących wodę;
- 3) być całkowicie zagłębione w ziemi, a w przypadku braku możliwości całkowitego zagłębienia – częściowo zagłębione, a częściowo obsypane gruntem;
- 4) w przypadku budowli ochronnych typu wolnostojącego o pojemności do 25 osób, obiektów istniejących lub w przypadkach, gdy względy techniczne nie pozwalają na całkowite lub częściowe zagłębienie budowli ochronnej w ziemi (np. warunki hydrogeologiczne), dopuszcza się konstrukcję naziemną, jeżeli spełnia wymogi ochronne określone w niniejszym rozporządzeniu;
- 5) w przypadku nowo projektowanych budowli ochronnych - posiadać jedną kondygnację, ewentualnie dwie kondygnacje, jeżeli kondygnacja dolna zaplanowana jest na pomieszczenia strefy technicznej.

2. W pomieszczeniach budowli ochronnych nie mogą znajdować się:

- 1) przewody gazowe;
- 2) przewody paliwowe, pary technologicznej lub sprężonego powietrza, za wyjątkiem instalacji wewnętrznych budowli ochronnej;
- 3) rurociągi przelotowe sieci wodno-kanalizacyjnych, centralnego ogrzewania lub ciepłej wody, za wyjątkiem instalacji wewnętrznych budynku w istniejących budowlach ochronnych.

§ 11. 1. W przypadku nowo projektowanych budowli ochronnych typu wolnostojącego należy dodatkowo zapewnić:

- 1) odległość od miejsca stałego przebywania ludzi, którzy mają z niej korzystać – nie więcej niż 150 m;
- 2) odległość od budynków – nie mniejszą niż 1/3 wysokości najbliższego budynku, chyba że konstrukcja budowli ochronnej jest odporna na obciążenia wtórne od zagruzowania i spadających elementów, kanały wentylacyjne są zabezpieczone przed zasypaniem, a co najmniej jedno wyjście spełnia wymogi przewidziane dla wyjść zapasowych położonych poza strefą zagruzowania;
- 3) w sytuacji określonej w pkt 2, gdy odległość od budynku jest mniejsza niż 1/3 wysokości budynku, zalecane są budowle ochronne z dostępem bezpośrednim z budynku;
- 4) odległość od przewodów gazowych, magistrali wodociągowych i centralnego ogrzewania o średnicy powyżej 100 mm, magistrali kanalizacyjnych oraz kabli wysokiego napięcia – co najmniej 10 metrów;
- 5) odległość od instalacji paliwowych, kotłowni wysokociśnieniowych, składów i magazynów zaliczanych do I, II lub III kategorii niebezpieczeństwa pożarowego o pojemności powyżej 20 ton, składów i magazynów materiałów żrących lub cuchnących o pojemności ponad 100 ton – co najmniej 100 metrów, chyba że rozwiązanie konstrukcyjne budowli ochronnej zapewnia odpowiednią ochronę przed skutkami awarii.

§ 12. 1. Pojemność budowli ochronnej, oznaczającą maksymalną liczbę osób, która może przebywać w budowlu ochronnej, ustala się uwzględniając warunki bezpieczeństwa oraz względy techniczno-ekonomiczne, stosownie do powierzchni budowli ochronnej oraz liczby miejsc siedzących i leżących.

2. Należy projektować budowle ochronne o pojemności:

1) pod budynkami – zapewniającej miejsca ochronne dla użytkowników danego budynku;

2) jako budowle wolnostojące – zapewniającej miejsca ochronne dla osób przebywających w rejonie, dla którego przewidziano miejsca ochronne;

3) w części przeznaczony na stanowisko kierowania – o pojemności ustalonej indywidualnie z uwzględnieniem funkcji stanowiska kierowania.

3. Jeżeli pozwalają na to miejscowe warunki oraz możliwości wykonawcze i ekonomiczne, zaleca się planowanie większej liczby oddzielnych budowli ochronnych o możliwie najmniejszej pojemności (rozśrodkowanie).

4. W przypadku potrzeby zapewnienia miejsc ochronnych dla więcej niż 300 osób w nowo projektowanych budowlach ochronnych typu wolnostojącego należy zaprojektować oddzielne budowle ochronne w odległości nie mniejszej niż 20 m.

5. Powierzchnia użytkowa przypadająca na jedną osobę powinna zapewnić bezpieczne przebywanie i poruszanie się osób w budowlu ochronnej, przy uwzględnieniu założonej liczby miejsc siedzących i leżących, przy czym nie może być mniejsza, niż:

1) przy stosowaniu wentylacji mechanicznej – 0,6 m² na każde miejsce siedzące;

2) przy stosowaniu wentylacji grawitacyjnej – 1,0 m² na każde miejsce siedzące.

Rozdział 4

Szczegółowe wymagania w zakresie odporności budowli ochronnych

§ 13. W zależności od rodzaju i przeznaczenia, budowle ochronne przygotowuje się w celu zapewnienia ochrony osób, urządzeń, zapasów materiałowych lub cennych rzeczy przed:

1) podmuchem powietrznej fali uderzeniowej;

2) zagruzowaniem i odłamkami;

3) spadającymi elementami konstrukcyjnymi i przedmiotami;

4) promieniowaniem cieplnym i pożarami zewnętrznymi;

5) promieniowaniem przenikliwym i opadem radioaktywnym;

6) substancjami toksycznymi, w tym bojowymi środkami trującymi;

7) innymi zagrożeniami, jeżeli wynika to ze specjalnego przeznaczenia budowli ochronnej.

§ 14. Stosowanie wymagań ochronnych określonych w § 15-19 nie jest wymagane w przypadku istniejących budowli ochronnych, w których zastosowano odmienne rozwiązania

konstrukcyjne zgodne z przepisami obowiązującymi w czasie projektowania budowli ochronnej.

§ 15. 1. Konstrukcje nośne nowo projektowanych budowli ochronnych oblicza się na obciążenia:

- 1) stałe;
- 2) zmienne, w części długotrwałe;
- 3) dynamiczne (od nadciśnienia fali uderzeniowej, spadających przedmiotów elementach oraz zagruzowania);
- 4) obciążenia i oddziaływania wynikające z warunków użytkowania budowli ochronnej w czasie pokoju.

2. Obliczanie elementów konstrukcyjnych budowli ochronnych na obciążenia przeprowadza się zgodnie z zasadami obowiązującymi w budownictwie, z wykorzystaniem metody stanów granicznych nośności z uwzględnieniem sprężysto-plastycznych właściwości materiałów.

3. W projektowaniu elementów konstrukcyjnych przyjmuje się:

a) usztywniony ustrój konstrukcyjny, najlepiej skrzyniowy, przy czym dopuszcza się również inne ustroje z dostosowaniem do potrzeb różnych funkcji.

b) wysokość pomieszczeń – w granicach 1,95 – 3,0 m.

§ 16. W projektowanych budowlach ochronnych nie stosuje się okien piwnicznych i innych otworów umożliwiających bezpośrednie przenikanie czynników rażenia.

§ 17. 1. Ściany zewnętrzne i strop powinny być wykonane z żelbetu o grubości nie mniejszej niż 40 cm, przy czym warstwa otuliny betonu zapewniająca ochronę przed nadmiernym nagraniem zbrojenia nośnego powinna mieć grubość 4 cm.

2. Dopuszcza się zastosowanie ścian zewnętrznych i stropu wykonanych z warstwy żelbetu o grubości co najmniej 30 cm z warstwą izolacyjną, którą stanowi co najmniej 30 cm gruntu organicznego.

3. Płyta fundamentowa powinna być wykonana z żelbetu o grubości co najmniej 25 cm.

4. Dopuszcza się wykorzystanie materiałów konstrukcyjnych innych niż żelbet (np. stal, kompozyty), pod warunkiem zapewnienia wymagań ochronnych określonych w niniejszym rozporządzeniu.

§ 18. 1. Zewnętrzne elementy konstrukcji budowli ochronnych położonych w granicach administracyjnych miast, powinny spełniać następujące wymagania:

1) zapewnić współczynnik osłabienia promieniowania przenikliwego z opadu radioaktywnego $K \geq 100$;

2) zapewnić odporność zewnętrznych elementów konstrukcji na wstrząsy oraz obciążenia wtórne od zagruzowania i spadających elementów:

a) w przypadku budynków o konstrukcji tradycyjnej obciążenie gruzem dla budynków o wysokości do dwóch kondygnacji nad budowlą ochronną należy przyjmować o wartości równej $\Delta p_r = 0,01$ MPa. Dla każdej następnej kondygnacji budynków, obciążenie to należy

zwiększać o wartość 0,005 MPa, jednak do łącznej wartości nie większej niż $\Delta p_{r,max} = 0,05$ MPa;

b) w przypadku budynków o konstrukcji szkieletowej obciążenie gruzem dla budynków o wysokości do dwóch kondygnacji nad budowlą ochronną należy przyjmować o wartości równej $\Delta p_r = 0,01$ MPa. Dla każdej następnej kondygnacji budynków, obciążenie to należy zwiększać o wartość 0,0025 MPa, jednak do łącznej wartości nie większej niż $\Delta p_{r,max} = 0,025$ MPa;

3) w przypadku nowo projektowanych budowli ochronnych - zapewnić odporność na nadciśnienie powietrznej fali uderzeniowej $P \geq 0,02$ MPa;

2. Stosowanie przepisów ust. 1 pkt. 2-3 nie jest wymagane w przypadku ukryć położonych poza granicami administracyjnymi miast, które powinny zapewnić współczynnik osłabienia promieniowania jonizującego $K \geq 100$.

3. Zewnętrzne elementy konstrukcji schronów powinny zapewnić dodatkowo hermetyczność i zabezpieczyć przed przenikaniem z zewnątrz skażeń, zakażeń lub innych nieczystości, przy założonym nadciśnieniu co najmniej 100 Pa.

§ 19. Budowle ochronne służące ochronie urządzeń, zapasów materiałowych lub cennych rzeczy powinny spełniać wymagania ochronne i funkcjonalno-użytkowe stosownie do ich przeznaczenia, uwzględniając rodzaj chronionych przedmiotów.

§ 20. 1. Budowle ochronne należy zabezpieczyć przed wodą i wilgocią pochodzącą z opadów atmosferycznych oraz przed wodami gruntowymi, poprzez:

1) ukształtowanie terenu nad budowlą ochronną i w jej sąsiedztwie, umożliwiające szybki spływ wody na tereny niżej położone;

2) posadowienie spodu płyty (ławy) fundamentowej co najmniej 100 cm powyżej maksymalnego poziomu wód gruntowych, chyba że przewidziano odpowiednią izolację przeciwwodną;

3) wykonanie izolacji wodoszczelnej;

4) wykonanie drenażu odsączającego.

2. Izolacja wodoszczelna powinna spełniać wymagania ochronne:

1) w warunkach, gdy na budowlę ochronną działa założone obciążenie dynamiczne;

2) w warunkach zanieczyszczenia wód gruntowych solami i innymi agresywnymi substancjami chemicznymi;

3) w budowlach ochronnych posadowionych częściowo w wodzie gruntowej lub zlokalizowanych w strefie możliwych podtopień – zachować swoje właściwości ochronne przy występowaniu dopuszczalnych zarysowań elementów konstrukcji budowli ochronnej o rozwarciu rys do 5 mm.

Rozdział 5

Wymagania przeciwpożarowe dla budowli ochronnych

§ 21. 1. Budowle ochronne powinny spełniać następujące wymagania przeciwpożarowe:

- 1) stanowić oddzielne strefy pożarowe o powierzchni nieprzekraczającej 1000 m² dla budowli ochronnych w zakładach leczniczych oraz 2500 m² dla pozostałych budowli ochronnych;
- 2) jeżeli przedsionek budowli ochronnej jest wyposażony w drzwi zewnętrzne i wewnętrzne typu ochronno-hermetycznego, budowla ochronna stanowi oddzielną strefę pożarową w rozumieniu rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1422) i nie jest wymagane stosowanie oddzielnych drzwi przeciwpożarowych;
- 3) gęstość obciążenia ogniowego pomieszczeń budowli ochronnych przygotowanych w pełni lub w gotowości eksploatacyjnej nie powinna przekraczać 500 MJ/m²;
- 4) jeżeli gęstość obciążenia ogniowego pomieszczenia przekracza 500 MJ/m², oddziela się je od pozostałej części budowli ochronnej przegrodami o klasie odporności ogniowej co najmniej REI 120;
- 5) do budowy, wykańczania i wyposażania budowli ochronnych należy stosować materiały trudno zapalne, z wyłączeniem tworzyw, z których w czasie pożaru wydzielają się toksyczne gazy (np. pianki poliuretanowe, polichlorek winylu);
- 6) w przypadku doraźnie przygotowywanych ukryć typu wolnostojącego dopuszcza się stosowanie do budowy elementów drewnianych;
- 7) w pomieszczeniu pośredniego zbiornika paliwa wykonuje się próg o wysokości co najmniej 15 cm i zagłębienie w posadzce dla wybrania rozlanego paliwa;
- 8) pompy paliwa należy projektować w wykonaniu przeciwwybuchowym.

2. W przypadku schronów należy zapewnić dodatkowe wymagania przeciwpożarowe:

- 1) w schronach znajdujących się pod budynkami, budowlami lub obszarze, na którym może rozwinąć się i rozprzestrzenić pożar – zapewnić klasę odporności pożarowej co najmniej na poziomie klasy A;
- 2) w schronach zlokalizowanych na pobliżu instalacji lub składów materiałów łatwopalnych oraz w przypadku zabudowy zwartej w miastach, zaleca się zapewnić klasę odporności pożarowej na poziomie 6 godzin, przy temperaturze ogniska pożaru w bezpośrednim sąsiedztwie zewnętrznych elementów konstrukcji schronu 400°C;
- 3) przejścia przewodów instalacyjnych przez elementy oddzielen przeciwpożarowych należy wykonywać jako szczelne przy użyciu materiałów niepalnych;
- 4) instalacje i urządzenia elektryczne w pomieszczeniu wewnętrznego zbiornika i pomp paliwa powinny być w wykonaniu przeciwwybuchowym;
- 5) w akumulatorniach wyposażonych w dopalacze wodoru instalacja elektryczna może być wykonana jak w pomieszczeniu niezagrożonym wybuchem;
- 6) obwody instalacji elektrycznej w miarę możliwości dostosowuje się do podziału schronu na strefy pożarowe;
- 7) na drogach ewakuacyjnych należy instalować oświetlenie awaryjne zasilane z akumulatorni lub własnych akumulatorów;

- 8) elementy wyposażenia zewnętrznego zbiornika paliwa powinny umożliwiać czerpanie paliwa w warunkach pożaru na powierzchni, a zawór oddechowy należy zabezpieczyć metalowym koszem wypełnionym żwirem lub kształtkami ceramicznymi;
- 9) wewnątrz schronu na przewodzie paliwowym należy zamontować zawór odcinający;
- 10) pośredni zbiornik paliwa należy wyposażać we wskaźnik poziomu paliwa ze szkła refleksyjnego;
- 11) pośredni zbiornik paliwa należy wykonać jako hermetyczny z odpowietrzeniem do zbiornika zewnętrznego lub wyrzutni powietrza – z zabezpieczeniem przeciwwybuchowym;
- 12) rurociąg paliwowy nie może przechodzić przez inne pomieszczenia schronu poza pomieszczeniami pomp paliw i agregatu prądotwórczego;
- 13) rurociągi paliwowe nie mogą być instalowane na drogach ewakuacji i w czerpniach;
- 14) zbiornik retencyjny paliwa może być umieszczony na agregacie prądotwórczym w przypadku, gdy nie wykonuje się pośredniego zbiornika paliwa w oddzielnym pomieszczeniu.

§ 22. 1. Schrony należy wyposażać w następujący zestaw sprzętu gaśniczego:

- 1) gaśnica, w szczególności wodne mgłowe, o masie środka gaśniczego co najmniej 2 kg – 1 szt.;
- 2) koc gaśniczy – 1 szt.

2. Jeśli powierzchnia użytkowa schronu jest większa niż 300 m², to na każde rozpoczęte 300 m² powierzchni użytkowej należy wyposażenie zwiększyć o kolejny zestaw sprzętu gaśniczego.

Rozdział 6

Wymagania, jakie powinny spełniać wejścia i komunikacja wewnętrzna w budowlach ochronnych

§ 23. Wejścia do budowli ochronnych projektuje się unikając stref zagruzowania oraz innych zagrożeń blokujących sprawność wejścia, w sposób uniemożliwiający zniszczenie dwóch wejść jednokrotnym działaniem założonego czynnika rażenia, uwzględniając:

- 1) pojemność budowli;
- 2) założoną koncepcję lub naturalny dla danego obiektu sposób eksploatacji.

§ 24. Wejścia do budowli ochronnych składają się z następujących elementów:

- 1) stref dojścia do przelotni;
- 2) przelotni;
- 3) przedsionka;
- 4) drzwi schronowych.

§ 25. Strefa dojścia do przelotni jest ciągiem komunikacyjnym prowadzącym do przelotni, zaprojektowanym w taki sposób, aby umożliwić sprawne i bezpieczne dojście ludzi do budowli ochronnej oraz wyjście poza budowlę ochronną.

§ 26. Przelotnia jest obudowaną przestrzenią (strop, ściany, fundament) sąsiadującą bezpośrednio z drzwiami zewnętrznymi budowli ochronnej, osłaniającą drzwi zewnętrzne przed bezpośrednim oddziaływaniem głównie typu mechanicznego, środków zapalających oraz promieniowania przenikliwego, przy czym:

1) w przypadku wejść zlokalizowanych w budynkach lub budowlach - przelotnie planuje się najczęściej w korytarzach, tunelach lub na końcu biegu schodów;

2) w przypadku wejść zlokalizowanych na zewnątrz budynków i budowli, w tym wjazdów do podziemnych obiektów komunikacyjnych - dopuszcza się zastosowanie muru oporowego lub wykorzystanie ukształtowania terenu w celu osłonięcia drzwi zewnętrznych przed bezpośrednim działaniem typu mechanicznego oraz środków zapalających, przy czym bezpośrednio przy drzwiach należy stosować osłonę również od góry;

§ 27. 1. Przedśionek jest pomieszczeniem budowli ochronnej sąsiadującym bezpośrednio z przelotnią, które służy do realizacji następujących celów:

1) zwiększa prawdopodobieństwo zachowania założonej odporności mechanicznej wejścia (równiej co najmniej odporności całej budowli ochronnej);

2) stanowi izolację termiczną w warunkach zaistnienia pożaru;

3) zwiększa hermetyczność wejścia;

4) osłabia promieniowanie przenikliwe;

5) zapewnia wymaganą ochronę przed środkami toksycznymi i biologicznymi.

2. Drzwi zewnętrzne oddzielające przedśionek od przelotni powinny spełniać następujące wymagania:

1) być umiejscowione prostopadle do osi przelotni (nie na wprost osi korytarza lub schodów);

2) w przypadku drzwi uchylnych – otwierać się na zewnątrz;

3) być drzwiami typu ochronnego lub ochronno-hermetycznego.

3. W przedśionkach drzwi wewnętrzne powinny być drzwiami typu hermetycznego lub ochronno-hermetycznego.

4. Jeżeli planowane jest wchodzenie lub wychodzenie w czasie bezpośredniego działania założonych czynników rażenia typu mechanicznego, w zależności od założonej odporności stosuje się jeden lub więcej przedśionków wyposażonych w drzwi zewnętrzne i wewnętrzne typu ochronno-hermetycznego (tzw. śluzy).

5. Jeżeli przewidziano węzeł odkażania, budowla ochronna powinna posiadać co najmniej trzy przedśionki, przy czym z trzeciego przedśionka wchodzi się do strefy czystej.

6. Zaleca się, aby osoba po odkażeniu podlegała kontroli w punkcie medycznym, który należy lokalizować przy ubieralni czystej.

§ 28. 1. Drzwi w budowlach ochronnych powinny być zaprojektowane stosownie do przeznaczenia budowli ochronnej w formie drzwi uchylnych lub przesuwanych i posiadać wymiary wewnętrzne ościeżnicy nie mniejsze niż:

- 1) w przypadku głównych ciągów komunikacyjnych - szerokość 80 cm i wysokość 180 cm;
- 2) w przypadku wyjść zapasowych oraz pomieszczeń technicznych - szerokość 60 cm i wysokość 120 cm, jeżeli pozwalają na to gabaryty urządzeń i wyposażenia.

2. Drzwi ochronne powinny:

- 1) zapewnić odporność na nadciśnienie powietrznej fali uderzeniowej równej co najmniej założonej odporności budowli ochronnej;
- 2) być wykonane z blachy stalowej o grubości nie mniejszej niż 5 mm, ewentualnie innych materiałów zapewniających odporność mechaniczną i ogniową nie mniejszą, niż blacha stalowa o grubości niż 5 mm;
- 3) być wyposażone w ościeżnice, których konstrukcja i sposób zakotwienia zapewnia założoną odporność mechaniczną.

3. Drzwi hermetyczne powinny zapewnić możliwość hermetycznego zamknięcia i zabezpieczyć przed przenikaniem z zewnątrz skażeń, zakażeń lub innych nieczystości.

4. Drzwi ochronno-hermetyczne powinny spełniać jednocześnie wymagania drzwi ochronnych i hermetycznych.

5. Dopuszcza się stosowanie w budowlach ochronnych drzwi i włączów typu okrętowego, o ile spełniają wymagania określone w ust. 2-4.

§ 29. W przypadku budowli ochronnych chroniących tylko przed opadem radioaktywnym, elementy wejść powinny jedynie zapewnić współczynnik osłabienia promieniowania przenikliwego $K \geq 100$, a dodatkowe wymagania w zakresie odporności mechanicznej nie są wymagane.

§ 30. Szerokość korytarzy i przejść w budowlach ochronnych powinna:

- 1) wynosić co najmniej 120 cm w przypadku głównych ciągów komunikacyjnych;
- 2) wynosić co najmniej 90 cm w przypadku innych przejść;
- 3) umożliwić sprawne i bezpieczne przemieszczanie się osób w budowli ochronnej;
- 4) w przypadku w przypadku budowli ochronnych służących ochronie urządzeń, zapasów materiałowych lub cennych rzeczy - spełniać wymagania stosownie do przeznaczenia budowli ochronnej, uwzględniając rodzaj chronionych urządzeń lub sposób przechowywania i transportu rzeczy.

§ 31. 1. W budowlach ochronnych wymaga się wykonania wyjścia zapasowego w przypadku przyjęcia jednego wejścia podstawowego lub gdy pozostałe wejścia leżą w strefie prognozowanego zagruzowania lub innych zagrożeń.

2. Wykonanie wyjścia zapasowego nie jest wymagane w przypadku:

- 1) budowli ochronnych chroniących tylko przed opadem radioaktywnym, które zapewniają jedynie współczynnik osłabienia promieniowania przenikliwego $K \geq 100$;

- 2) w pozostałych budowlach, gdy spełnione zostały łącznie następujące przesłanki:
 - a) wejście podstawowe leży poza strefą prognozowanego zagruzowania lub innych zagrożeń;
 - b) długość zewnętrznej ściany budowli ochronnej nie przekracza 10 m;
 - c) pojemność budowli ochronnej nie przekracza 25 osób.

§ 32. 1. Tunel prowadzący do wyjścia zapasowego powinien:

- 1) posiadać odporność mechaniczną nie mniejszą niż konstrukcja budowli ochronnej;
- 2) w rzucie poziomym mieć zarys łamany w kształcie litery „L” i być wyposażony w przedsionek zaprojektowany bezpośrednio przy wyjściu z budowli ochronnej;
- 3) mieć szerokość co najmniej 90 cm i wysokość co najmniej 120 cm.

2. Wyjście zapasowe może mieć formę:

- 1) szybu pionowego o szerokości co najmniej 90 cm, wyposażonego w drabinkę i zakończonego nad ziemią kominkiem, posiadającym w ścianach bocznych kraty o wymiarach nie mniejszych niż 70 cm otwierane do wewnątrz;
- 2) zabezpieczonych przez zagruzowaniem schodów lub pochylni.

3. Wyjście zapasowe powinno spełniać następujące wymagania:

- 1) posiadać odporność mechaniczną nie mniejszą niż konstrukcja budowli ochronnej;
- 2) znajdować się poza strefą zagruzowania, w odległości co najmniej 1/3 wysokości najbliższego budynku lub budowli;
- 3) w trudnych warunkach lokalizacyjnych (np. gęsta zabudowa) dopuszcza się wykonywanie szybu pionowego w taki sposób, aby dolna krawędź otworu wylazowego (krat) w miarę zbliżania go do budynku była proporcjonalnie podwyższana do maksymalnej wysokości zawału przyjmowanej jako 1/4 wysokości najbliższego budynku, lecz nie więcej niż 175 cm;
- 4) w przypadku budynków o wysokości nie przekraczającej 7 metrów, dopuszcza się umiejscowienie wyjścia zapasowego bezpośrednio przy ścianie zewnętrznej budynku, przy czym w przypadku nowo projektowanych lub modernizowanych budowli ochronnych dolna krawędź otworu wylazowego (krat) powinna znajdować się na poziomie 1/4 wysokości budynku;
- 5) w budownictwie jednorodzinym oraz budowlach ochronnych wolnostojących dopuszcza się stosowanie odmiennych rozwiązań funkcjonalnych wyjść zapasowych, o ile są zabezpieczone przed zagruzowaniem, zapewniają osłonę przed opadami atmosferycznymi, odwodnienie, możliwość ręcznego otwarcia przez jedną osobę oraz bezpieczną ewakuację.

Rozdział 7

Wymagania, jakie powinny spełniać pomieszczenia funkcji podstawowej i socjalne w budowlach ochronnych

§ 33. 1. Pomieszczenia funkcji podstawowej służą bezpośrednio do realizacji założonej funkcji podstawowej budowli ochronnej i przygotowywane są jako:

- 1) pomieszczenia do siedzenia i odpoczynku - w przypadku budowli ochronnych służących ochronie ludności;

2) pomieszczenia sztabowe i typu biurowego - w schronach stanowisk kierowania;

3) w przypadku budowli ochronnych służących ochronie urządzeń, zapasów materiałowych lub cennych rzeczy – spełniające wymagania stosownie do przeznaczenia budowli ochronnej, uwzględniając rodzaj chronionych urządzeń lub sposób przechowywania i transportu rzeczy.

2. Wysokość pomieszczeń funkcji podstawowej powinna wynosić co najmniej 2,20 m.

§ 34. Liczbę miejsc do siedzenia w budowlach ochronnych służących ochronie ludności ustala się na poziomie 2/3 pojemności budowli ochronnej, a w przypadku braku wydzielonych miejsc do spania - dla wszystkich osób przebywających w budowli ochronnej.

§ 35. Do pomieszczeń socjalnych zalicza się:

1) sypialnie;

2) umywalnie;

3) sanitariaty;

4) w zależności od pojemności i funkcji budowli ochronnej - inne pomieszczenia, takie jak kuchnie, magazyny żywności, jadalnie, zmywalnie, gabinety medyczne, izby chorych, izolatki dla osób w szoku, pomieszczenie na zwłoki, suszarnie odzieży, magazyny odpadków i śmieci, sale telewizyjne od obioru bieżących komunikatów i wiadomości.

§ 36. 1. Liczbę miejsc do spania w budowlach ochronnych służących ochronie ludności ustala się na poziomie:

1) w przypadku budowli ochronnych służących ochronie ludności - dla 1/3 + 4% pojemności budowli ochronnej;

2) w przypadku stanowisk kierowania w zakładzie pracy dwuzmianowej – dla co najmniej 50% pojemności części budowli ochronnej przewidzianej na stanowisko kierowania.

2. W ukryciach wolnostojących przygotowywanych doraźnie w przypadku podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia, przewidzianych na krótkotrwały pobyt osób, miejsca do spania nie są wymagane.

3. Pomieszczenia do spania powinny być:

1) usytuowane możliwie jak najdalej od wewnętrznych źródeł hałasu;

2) urządzone w osobnych pomieszczeniach, z boksami czteroosobowymi lub sześćoosobowymi, wydzielonych lekkimi ściankami, za wyjątkiem budowli ochronnych o pojemności do 25 osób, w których dopuszcza się urządzenie miejsc do spania w jednym pomieszczeniu z miejscami do siedzenia.

4. Łóżka w pomieszczeniach do spania powinny mieć:

1) szerokość od 60 cm do 70 cm;

2) długość od 180 cm do 200 cm;

3) odległość pomiędzy podłogą a łóżkiem – co najmniej 40 cm,

4) odległość pomiędzy łózkami – co najmniej 40 cm,

5) odległość pomiędzy łóżkiem a sufitem - co najmniej 80 cm;

6) w przypadku schronów - być przytwierdzone do stropu, fundamentu i ścian ze względu na możliwość wystąpienia wstrząsu.

§ 37. Umywalnie powinny posiadać:

- 1) w przypadku budowli ochronnych służących ochronie ludności – co najmniej jedną umywalkę przypadającą na nie więcej jak 100 osób, przy czym w nowo projektowanych budowlach ochronnych należy przewidzieć jedną umywalkę na nie więcej jak 20 do 25 osób;
- 2) w przypadku stanowisk kierowania, budowli ochronnych na terenie zakładów wykorzystujących toksyczne substancje przemysłowe oraz w których zakłada się czas pełnej realizacji funkcji ochronowej tydzień lub więcej – dodatkowo punkt zabiegów sanitarnych z natryskami służącymi do spłukiwania substancji chemicznych lub pyłu radioaktywnego z osób wchodzących do schronu, w liczbie odpowiedniej do przeznaczenia i pojemności budowli ochronnej, wynoszącej co najmniej 1 natrysk na nie więcej jak 100 osób.

§ 38. Węzeł odkażania planuje się w strefie wejściowej, jako połączone kolejno przedsiönki:

- 1) rozbieralnia ze szczelnie zamykanymi pojemnikami na skażoną odzież;
- 2) natrysk odkażający;
- 3) natrysk higieniczny;
- 4) ubieralnia z przejściem do kontroli w punkcie medycznym i dalej do strefy czystej (głównego ciągu komunikacyjnego budowli ochronnej).

§ 39. 1. Sanitariaty powinny spełniać następujące wymagania:

- 1) co najmniej jeden ustęp spłukiwany lub suchy, przypadający na nie więcej jak 75 osób, przy czym w nowo projektowanych budowlach ochronnych należy przewidzieć jeden ustęp na 25 osób;
- 2) być wyposażone w pojemnik hermetyczny przypadający na nie więcej jak 25 osób, jako zabezpieczenie rezerwowe na wypadek awarii instalacji wodno-kanalizacyjnej;
- 3) w przypadku dużego ryzyka awarii projektowanej instalacji wodociągowej lub kanalizacyjnej, w tym braku rezerwowego źródła zaopatrzenia w wodę do celów sanitarnych – posiadać rezerwowe ustępy suche zamiast pojemników hermetycznych;
- 4) być oddzielone w pełni od pozostałych pomieszczeń umywalnią, stanowiącą wewnętrzny przedsiönek;
- 5) w budowlach ochronnych o pojemności powyżej 75 osób – być wykonane oddzielnie dla mężczyzn i kobiet.

§ 40. Miejsca składowania wody, żywności, leków, środków czystości, środków higieny i ochrony osobistej, powinny znajdować się:

- 1) w budowlach ochronnych o pojemności do 25 osób – w pomieszczeniu do siedzenia lub oddzielnych pomieszczeniach;
- 2) w budowlach ochronnych o pojemności powyżej 25 osób – w oddzielnych pomieszczeniach.

§ 41. W schronach o pojemności powyżej 300 osób należy wydzielić dodatkowo następujące pomieszczenia o wielkości proporcjonalnej do pojemności schronu, lecz nie mniejszej niż 6 - 8 m²:

- 1) pomieszczenie służby schronowej;
- 2) punkt medyczny;
- 3) izolatkę dla chorych.

Rozdział 8

Wymagania, jakie powinny spełniać pomieszczenia strefy technicznej w budowlach ochronnych

§ 42. 1. Pomieszczenia strefy technicznej służą sprawnemu zarządzaniu operacjami w sytuacjach kryzysowych oraz zabezpieczeniu funkcjonowania urządzeń budowli ochronnej i przygotowywane są dla:

- 1) urządzeń systemów łączności i informatyki;
- 2) urządzeń systemów wentylacyjnych;
- 3) urządzeń wodno-kanalizacyjnych;
- 4) urządzeń zaopatrzenia w energię elektryczną;
- 5) urządzeń monitoringu i likwidacji pożaru;
- 6) innych urządzeń, jeżeli wynika to ze specyfiki funkcji budowli ochronnej.

2. Pomieszczenia strefy technicznej powinny być wydzielone funkcjonalnie i zaprojektowane w taki sposób, aby hałas wywoływany przez urządzenia techniczne nie przekroczył w pomieszczeniach przeznaczonych do przebywania osób dopuszczalnego poziomu natężenia dźwięku określonego na podstawie obowiązujących norm.

3. W przypadku schronów ustala się dodatkowe zabezpieczenia instalacji:

- 1) przewody instalacji prowadzących do schronu oraz przechodzących przez przegrody budowlane powinny być zabezpieczone przed ścięciem na skutek wstrząsów konstrukcji poprzez zastosowanie elastycznych złączy, przepustów lub studzienek kompensacyjnych;
- 2) przewody instalacyjne nie mogą być prowadzone w elementach konstrukcji ścian, stropu i płyty dennej.

Rozdział 9

Wymagania w zakresie wentylacji w budowlach ochronnych

§ 43. 1. Wentylacja w budowlach ochronnych powinna zapewnić dostarczenie odpowiedniej ilości powietrza czystego oraz usunięcie powietrza zużytego, przy czym wymaga się:

- 1) w okresie wentylacji czystej - dostarczenie ilości powietrza zgodnie z aktualnymi normami w zakresie wymagań higienicznych;

- 2) poza okresem przebywania osób w budowlu ochronnej – możliwość przewietrzania pomieszczeń w sposób grawitacyjny lub wentylacją mechaniczną;
- 3) wilgotność względną powietrza do 80%, za wyjątkiem budowli ochronnych przewidzianych na krótkotrwały pobyt osób, których specyfika wyklucza lub utrudnia utrzymanie założonej wilgotności (np. doraźnie zaadoptowane podziemne obiekty komunikacyjne, rowy, szczeliny przeciwlotnicze);
- 4) temperaturę powietrza od 16 do 26°C, za wyjątkiem budowli ochronnych przewidzianych na krótkotrwały pobyt osób, których specyfika wyklucza lub utrudnia utrzymanie założonej temperatury (np. doraźnie zaadoptowane podziemne obiekty komunikacyjne, rowy, szczeliny przeciwlotnicze);
- 5) możliwość przebywania założonej liczby osób w warunkach nie skażonej atmosfery zewnętrznej przez okres nienormowany;
- 6) zabezpieczenie przed przenikaniem substancji toksycznych, gazów pożarowych, cząstek mikrobiologicznych lub pyłów do budowli ochronnej (przewody kominowe budynku nie mogą być używane jako przewody do czerpania powietrza zewnętrznego).

2. Wentylacja w nowo projektowanych schronach powinna zapewnić dodatkowo:

- 1) filtrowentylację - umożliwiającą przebywanie założonej liczby osób w warunkach skażonej atmosfery zewnętrznej przez okres 14 dób;
- 2) w okresie filtrowentylacji - dostarczenie nie mniej niż 6 m³ powietrza na godzinę na każdą osobę (w nowo projektowanych systemach wentylacji);
- 3) hermetyzację - umożliwiającą utrzymanie założonego nadciśnienia (100 Pa) i zabezpieczenie przed przenikaniem skażonego powietrza do wnętrza schronu, poprzez zapewnienie odpowiedniej szczelności konstrukcji, zastosowanie wentylacji nadciśnieniowej oraz klap wywiewnych nadciśnieniowych, zaprojektowanie przedsionka lub śluz;
- 4) przepływ powietrza ze strefy czystej, poprzez strefę umownie czystą do stref warunkowo-brudnej oraz brudnej, przy czym klapy wywiewne nadciśnieniowe służące do wyrzutu zużytego powietrza należy lokalizować w przedsionkach wejściowych oraz tych pomieszczeniach, w których mogą wystąpić stężenia substancji chemicznych w stopniu niebezpiecznym dla życia;
- 5) zabezpieczenie systemu wentylacji oraz środowiska wewnętrznego przed oddziaływaniem założonych czynników rażących, w tym nadciśnieniem fali uderzeniowej (należy stosować zawory przeciwwybuchowe mechaniczne dwustronnego działania) oraz zagruzowaniem czerpni i wyrzutni powietrza (lokalizacja odpowiednio jak w przypadku wyjść zapasowych);
- 6) możliwość czasowego odcięcia od środowiska zewnętrznego i niedostarczanie powietrza z zewnątrz w sytuacji pożaru, a przy braku wystarczającej ilości tlenu wewnątrz budowli ochronnej uruchomienie urządzeń służących regeneracji powietrza lub uzupełnienie powietrza do oddychania z instalacji magazynującej w butlach 40 litrowych ze sprężonym powietrzem o ciśnieniu 20 MPa;
- 7) w przypadku schronów nie posiadających zapasowego źródła zasilania w energię elektryczną – zainstalowanie wentylatorów z dodatkową opcją napędu ręcznego;

- 8) w przypadku schronów zlokalizowanych w szczególnie niekorzystnych warunkach ze względu na zagrożenie pożarami lub skażeniami chemicznymi (np. na terenie zakładów petrochemicznych) – możliwość regeneracji powietrza wewnętrznego lub uzupełnienie powietrza do oddychania z instalacji magazynującej w butlach 40 litrowych ze sprężonym powietrzem o ciśnieniu 20 MPa.

§ 44. 1. Wentylację w schronach należy projektować jako wentylację mechaniczną, przy czym poza okresem zagrożenia można stosować również wentylację grawitacyjną jako dodatkową, z możliwością natychmiastowego hermetycznego odcięcia za pomocą zaworów przeciwwybuchowych dwustronnego działania (ZPM) zamontowanych na kanale wlotu i wylotu powietrza..

2. Wentylację mechaniczną należy projektować jako nadciśnieniową nawiewną lub nadciśnieniową nawiewno-wywiewną, utrzymującą wymagane nadciśnienie 100 Pa, przy czym w zależności od przeznaczenia schronu, założonej odporności i zastosowanych urządzeń układ wentylacji powinien składać się z:

- 1) czerpni powietrza;
- 2) tłumika - filtra z kamieni o oczkach 3-6 cm;
- 3) komory rozprężnej z otworami wlotowymi powietrza zewnętrznego zabezpieczonej zaworem przeciwwybuchowym mechanicznym (ZPM) dwustronnego działania;
- 4) filtra zgrubnego odpylania;
- 5) przedfiltra;
- 6) filtropochłaniaczy;
- 7) przepustnic odcinających;
- 8) przepływomierza lub tablicy kontrolno-pomiarowej;
- 9) wentylatora z napędem ręczno-elektrycznym lub tylko elektrycznym w schronach wyposażonych we własne źródło zasilania;
- 10) nawiewnych przewodów rozprowadzających czyste powietrze;
- 11) wywiewnych klap schronowych (WKS);
- 12) wyrzutni powietrza zabezpieczonej zaworem przeciwwybuchowym mechanicznym (ZPM) dwustronnego działania;
- 13) dodatkowych urządzeń (np. do regeneracji powietrza lub klimatyzacji).

2. Wentylacja mechaniczna w schronach powinna zapewnić warunki przebywania i pracy osób w trzech głównych okresach funkcjonowania:

- 1) I okres – zwany okresem wentylacji czystej, gdy na zewnątrz schronu nie występuje zagrożenie skażeniami a powietrze dostarcza się z pominięciem filtropochłaniaczy;
- 2) II okres – zwany okresem filtrowentylacji, gdy na zewnątrz schronu występuje zagrożenie skażeniami a powietrze dostarcza się poprzez urządzenia filtrowentylacyjne, utrzymując nadciśnienie w schronie co najmniej 100 Pa;

3) III okres – zwany okresem izolacji, gdy występuje konieczność czasowego odcięcia schronu od atmosfery zewnętrznej, przy czym jeżeli w schronie przewidziano zastosowanie magazynu sprężonego powietrza, należy utrzymywać nadciśnienie powietrza 10-20 Pa;

3. W okresie III wyróżnia się dwa następujące podokresy:

1) podokres przedregeneracyjny - w którym załoga może przetrwać bez konieczności włączenia urządzeń do regeneracji powietrza;

2) podokres regeneracji - w którym dla przetrwania załogi włączone są urządzenia do regeneracji powietrza.

4. W zależności od przeznaczenia schronu i zastosowanych urządzeń, instalacja wentylacyjna powinna spełniać ponadto następujące wymagania:

- 1) czerpnia powietrza, w stosunku do wyrzutni powinna być zlokalizowana w taki sposób, aby nie następowało mieszanie się powietrza zużytego bądź spalin z powietrzem świeżym;
- 2) zalecana odległość pomiędzy czerpnią a wyrzutnią powietrza nie powinna być mniejsza niż 20 m;
- 3) komora rozprężna bez tłumika – filtra w układzie czerpania powietrza do schronu spełnia równocześnie funkcje komory pyłowej;
- 4) kanały wentylacyjne na zewnątrz schronu, które wykonuje się z rur stalowych, powinny być łączone za pomocą spawania z jednoczesnym zapewnieniem kompensacji rurociągów;
- 5) funkcję czerpni powietrza może spełniać szyb wyjścia zapasowego, a kanału doprowadzającego powietrze do schronu – tunel prowadzący do wyjścia zapasowego, w ścianie którego umieszcza się zawór przeciwwybuchowy mechaniczny (ZPM) dwustronnego działania zabezpieczający wlot powietrza do komory rozprężania przed falą uderzeniową wlot powietrza do komory rozprężania;
- 6) odcinki kanałów wentylacyjnych doprowadzające powietrze od komory rozprężnej do elementów lub urządzeń wentylacyjnych powinny być wykonywane z rur stalowych;
- 7) kanały wentylacyjne wewnątrz schronu wykonuje się z ocynkowanej blachy stalowej lub ze stali nierdzewnej klasy 316L;
- 8) na przejściach kanałów wentylacyjnych przez przegrody budowlane stanowiące płaszczyzny ochrony i hermetyzacji należy stosować zawory hermetyczne;
- 9) na przejściach kanałów wentylacyjnych przez przegrody budowlane oddzielające strefy pożarowe należy stosować kłapy przeciwpożarowe;
- 10) do utrzymania założonego nadciśnienia w pomieszczeniach i ukierunkowanego przepływu powietrza należy stosować wywiewne kłapy schronowe, a w układach wentylacji grawitacyjnej – zawory hermetyczne;
- 11) należy wykonać indywidualny system wentylacyjny dla pomieszczeń agregatu prądotwórczego, zbiornika i pomp paliwa.

§ 45. 1. W schronach należy przewidzieć strefy czystości, rozumiane jako zespoły pomieszczeń o jednakowym lub zbliżonym składzie fizykochemicznym i bakteriologicznym mikroklimatu:

1) strefa czysta – zaopatrywana w uzdatnione powietrze świeże z przewodów nawiewnych powietrza, w której utrzymywany jest komfort mikroklimatu oraz nadciśnienie powietrza;

2) strefa umownie czysta – do wentylacji której wykorzystuje się powietrze po wentylacji strefy czystej;

3) strefa umownie brudna – w której mogą wystąpić zanieczyszczenia powietrza w stopniu nie zagrażającym życiu lub warunki uniemożliwiające przebywanie ludzi, ze względu na przekroczenie komfortu w odniesieniu do np. temperatury, hałasu, stężenia wodoru lub kwasów w akumulatorni;

4) strefa brudna – w której mogą występować niebezpieczne dla życia stężenia bojowych środków trujących, promieniotwórczych a także biologicznych i wymagane jest przebywanie w środkach indywidualnej ochrony przed skażeniami.

2. Do strefy czystej zalicza się:

1) komory schronowe przeznaczone na pobyt osób;

2) pomieszczenia do pracy i odpoczynku;

3) sale operacyjne, gabinety zabiegowe, lekarskie itp.;

4) pomieszczenia magazynowe: wody, żywności, leków itp.

3. Do strefy umownie czystej zalicza się:

1) sanitariaty i umywalnie;

2) kuchnię oraz stołówkę;

3) magazyny sprzętu, części zamiennych, sprężonego powietrza itp.;

4) pomieszczenia techniczne, w których nie wydzielają się substancje szkodliwe, np. wentylatornia główna, rozdzielnie elektryczne itp.

4. Do strefy umownie brudnej zalicza się:

1) izolatki dla chorych;

2) pomieszczenia techniczne, w których mogą wydzielać się substancje szkodliwe dla zdrowia, np. akumulatornia, pomieszczenie na pośredni zbiornik paliwa, przepompownia ścieków itp.;

3) pomieszczenia gospodarcze;

4) ustępy suche;

5) komory filtrowentylacyjne;

6) pomieszczenia zespołu prądotwórczego;

5. Do strefy brudnej zalicza się:

1) przedsionki wejścia i wyjścia;

- 2) przedsiönki węzła odkażania do natrysków higienicznych;
- 3) magazynek na odzież skażoną;
- 4) komory rozprężne, komora tłumika-filtra mineralnego;
- 5) pomieszczenie sanitarne do przechowywania zwłok oraz miejsce składowania odpadów kuchennych.

§ 46. 1. Pomieszczenia o tych samych lub zbliżonych cechach mikroklimatu, w miarę możliwości grupuje się odpowiednio w zespoły funkcjonalne.

2. W przejściu ze strefy brudnej do umownie brudnej wykonuje się przedsiönek z drzwiami hermetycznymi lub ochronno-hermetycznymi.

§ 47. 1. W ukryciach stosuje się wentylację mechaniczną (bez filtrowentylacji) lub grawitacyjną, o ile spełnia wymagania w zakresie dostarczenia odpowiedniej ilości powietrza czystego oraz usunięcia powietrza zużytego;

2. Wentylacja w ukryciach powinna zapewnić funkcjonowanie w warunkach atmosfery nieskażonej, a w przypadku użycia indywidualnych środków ochrony dróg oddechowych, również w warunkach atmosfery skażonej.

Rozdział 10

Wymagania w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w budowlach ochronnych

§ 48. Budowle ochronne powinny być zaopatrzone w wodę do picia, przygotowania posiłków, higieny osobistej, czystości i spłukiwania sanitariatów lub innych potrzeb wynikających ze specyfiki i przeznaczenia budowli ochronnej, w ilości nie mniejszej niż:

- 1) w przypadku ochrony ludności - 30 dm³ na osobę na dobę;
- 2) w przypadku stanowisk kierowania - 60 dm³ na osobę na dobę;
- 3) w sytuacjach awaryjnych oraz w ukryciach przygotowanych doraźnie – 9 dm³ na osobę na dobę.

§ 49. Zapas wody powinien być gromadzony:

- 1) w pojemnikach stosowanych w typowej sprzedaży lub zbiornikach;
- 2) w budowlach ochronnych o pojemności przekraczającej 100 osób – w pojemnikach zgromadzonych w oddzielnym pomieszczeniu;
- 3) niezależnie od zaopatrzenia w wodę z sieci wodociągowej, w schronach o pojemności przekraczającej 300 osób wykonuje się zapasowe ujęcie wody (studnię wierconą).

§ 50. Instalacje wodociągowe w schronach powinny być połączone z instalacją wodociągu zewnętrznego w sposób umożliwiający wzajemne przesunięcie przewodów bez zniszczenia połączenia oraz wykonane:

- 1) na powierzchni ścian;

2) w przejściach przewodów przez płaszczyzny ochrony, linie hermetyzacji lub pomiędzy strefami pożarowymi – z zastosowaniem szczelnych przepustów.

§ 51. 1. Ścieki (fekalia) z budowli ochronnych powinny być odprowadzane do kanalizacji zewnętrznej, a w przypadku jej braku - do zbiorników zewnętrznych.

2. W budowlach ochronnych odpływy kanalizacyjne powinny być wyposażone w zawór zwrotny do ochrony przed zalaniem w przypadku przepływu zwrotnego ścieków.

3. W schronach odpływy kanalizacyjne powinny dodatkowo zapewniać szczelność przejścia oraz być wyposażone w:

1) studzienkę rozprężną chroniącą instalację;

2) zawór odcinający przed nadciśnieniem fali uderzeniowej.

4. Niezależnie od wyposażenia w instalację kanalizacyjną, w budowlach ochronnych należy przewidywać odpowiednią ilość pojemników hermetycznych, jako zabezpieczenie rezerwowe na wypadek awarii instalacji wodno-kanalizacyjnej.

Rozdział 11

Wymagania w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną budowli ochronnych

§ 52. 1. Budowle ochronne powinny być zaopatrzone w energię elektryczną:

1) z zewnętrznej sieci elektroenergetycznej, przy czym niezależnie od źródeł zasilania w energię elektryczną jako zabezpieczenie rezerwowe na wypadek awarii do oświetlenia należy przewidzieć oświetlenie awaryjne lub latarki bateryjne;

2) w schronach o pojemności co najmniej 300 osób – dodatkowo z siłowni.

2. Siłownie dla potrzeb schronów mogą być zaprojektowane:

1) wewnątrz płaszczyzny ochronnej schronu i oddzielone od korytarza przedsionkiem z drzwiami hermetycznymi;

2) w oddzielnym schronie na agregat, zaopatrującym w energię elektryczną jeden lub więcej schronów.

3. Zbiorniki paliwa dla potrzeb zespołów prądotwórczych powinny mieć pojemność zapewniającą ich ciągłą pracę przez okres co najmniej 14 dób i powinny być zlokalizowane w pomieszczeniach stanowiących wydzielone strefy pożarowe.

Rozdział 12

Wymagania w zakresie ogrzewania budowli ochronnych

§ 53. Ogrzewanie w budowlach ochronnych wykonuje się ze względu na konieczność utrzymania odpowiedniej temperatury i wilgotności w pomieszczeniach.

§ 54. 1. Budowle ochronne mogą być ogrzewane:

- 1) elektrycznie – poprzez nagrzewnice w układach wentylacji oraz piecyki;
 - 2) poprzez centralne ogrzewanie z kotłowni własnej lub zewnętrznej.
2. W przypadku ogrzewania centralnego w schronach, należy spełnić następujące wymagania:
- 1) temperatura czynnika grzewczego nie może przekroczyć 95°C;
 - 2) na zasilaniu i powrocie należy stosować zawory odcinające zlokalizowane wewnątrz budowli ochronnej;
 - 3) przewody instalacji centralnego ogrzewania nie mogą być prowadzone przez stropy, komory rozprężne, komory wstępnego oczyszczania powietrza.
3. W ukryciach przygotowywanych doraźnie w przypadku podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia, w sytuacji, gdy nie można zapewnić ogrzewania elektrycznego lub centralnego wodnego, dopuszcza się wyjątkowo stosowanie piecyków na paliwo stałe, jeżeli nie przewiduje się uszczelnienia pomieszczeń, a wentylacja pomieszczeń oraz podłączenie przewodów spalinowych spełnia wymagania dla tego typu urządzeń określone w odrębnych przepisach.

Rozdział 13

Wymagania w zakresie urządzeń kontrolno-pomiarowych w budowlach ochronnych

§ 55. Budowle ochronne mogą być wyposażone w urządzenia kontrolno-pomiarowe stosownie do potrzeb wynikających ze specyfiki i przeznaczenia budowli ochronnej:

- 1) do pomiaru ilości podawanego powietrza – przepływomierze;
- 2) do pomiaru skażeń promieniotwórczych – przyrządy dozymetryczne;
- 3) do pomiaru skażeń chemicznych – przyrząd rozpoznania chemicznego lub sygnalizator skażeń chemicznych;
- 4) do wykrywania i pomiaru stężeń tlenku i dwutlenku węgla w powietrzu – sygnalizatory elektroniczne lub rurki wskaźnikowe;
- 5) do pomiaru temperatury i wilgotności powietrza – higrograf włosowy z termometrem;
- 6) do pomiaru wielkości nadciśnienia powietrza – barometry cieczowe.

Rozdział 14

Wymagania w zakresie remontów, modernizacji i przygotowania budowli ochronnych

§ 56. 1. Remonty, modernizacje i przygotowanie budowli ochronnych realizują:

- a) w czasie pokoju - właściciele lub użytkownicy wieczysti stosownie do sytuacji, w oparciu o środki własne, przy czym organy obrony cywilnej mogą dofinansować te przedsięwzięcia, o ile zaplanowano na ten cel środki;

b) w czasie podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia - właściciele lub użytkownicy wieczystości, w zakresie niezbędnym do zapewnienia ochrony osób, urządzeń, zapasów materiałowych lub cennych rzeczy wymienionych w § 4, w oparciu o środki własne oraz środki przekazane na wniosek właściciela, zarządcy lub użytkownika wieczystego przez organy obrony cywilnej na pokrycie całości lub części wydatków.

2. W czasie podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia wojewódzkie organy obrony cywilnej przekazują samorządowym organom obrony cywilnej niezbędne środki z budżetu państwa do wykonania zadań, o których mowa w ust. 1 pkt b., przy czym środki te przeznacza się w pierwszej kolejności na przedsięwzięcia priorytetowe dla ochrony ludności na terenie jednostek samorządu terytorialnego.

3. Organy obrony cywilnej mogą nieodpłatnie użyć elementy wyposażenia z magazynów sprzętu obrony cywilnej na potrzeby remontów, modernizacji i przygotowania budowli ochronnych.

4. Organy obrony cywilnej wykonują zestawienia zbiorcze planowanych w czasie podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia remontów, modernizacji i przygotowania budowli ochronnych, z uwzględnieniem przedsięwzięć priorytetowych dla ochrony ludności na terenie jednostek samorządu terytorialnego.

§ 57. 1. Remont budowli ochronnej stanowi wykonywanie w istniejącym obiekcie budowlanym robót budowlanych polegających na przywróceniu jej elementom budowlanym oraz instalacjom i urządzeniom utraconych właściwości technicznych i użytkowych, a niestanowiących bieżącej konserwacji, przy czym dopuszczalne jest stosowanie wyrobów budowlanych innych, niż użyto w stanie pierwotnym.

2. Remonty budowli ochronnych przeprowadza się w ramach remontów tych budynków i budowli, w których są one rozmieszczone lub w uzasadnionych przypadkach jako zadanie samodzielne.

3. Zakres prac remontowych uzgadnia właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budowli ochronnej z organem obrony cywilnej.

4. Odbiór prac remontowych odbywa się z udziałem upoważnionej osoby reprezentującej organ obrony cywilnej.

§ 58. 1. Modernizacja budowli ochronnej stanowi wykonanie robót budowlanych mających na celu dostosowanie budowli ochronnych do aktualnych wymagań ochronnych, a przez to podwyższenie ich walorów ochronnych i użytkowych w stosunku do stanu dotychczasowego.

2. Zakres robót modernizacyjnych powinien być poparty analizą potrzeb, mieścić się w granicach technicznie i ekonomicznie uzasadnionych oraz być uzgodniony z organem obrony cywilnej.

§ 59. Projekt budowlany modernizacji powinien być opracowany zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290), a ponadto uwzględniać:

1) dwufunkcyjne lub wielofunkcyjne przeznaczenie budowli, o którym mowa w § 7;

2) wydzielenie i dostępność pomieszczeń z urządzeniami technicznymi budowli;

3) usytuowanie sąsiednich obiektów i urządzeń terenowych, mających wpływ na rozwiązania techniczne i właściwości ochronne budowli;

4) usytuowanie i przebieg ciągów komunikacyjnych mających istotny wpływ na zapewnienie budowli i ewakuację osób chronionych.

§ 60. Budowle ochronne powinny być przygotowane:

- 1) w okresie pokoju – częściowo, chyba że z innych przepisów, potrzeb właściciela lub użytkownika wieczystego wynika potrzeba przygotowania pełnego lub w gotowości eksploatacyjnej;
- 2) w okresie pokoju, w przypadku budowli ochronnych należących do służb mundurowych podległych lub nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz stanowisk kierowania obrony cywilnej – przygotowane w pełni;
- 3) w przypadku podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia - w gotowości eksploatacyjnej.

§ 61. 1 Częściowe przygotowanie schronu do funkcji ochronnej obejmuje:

- 1) zapewnienie wymaganej odporności konstrukcji stropów i ścian;
- 2) wbudowanie stalowych ościeżnic lub całych drzwi odpowiedniego typu (również w otworze wyjścia zapasowego);
- 3) zapewnienie wymaganego układu funkcjonalnego pomieszczeń;
- 4) wykonanie podejść i poziomów instalacji niezbędnych do obsługi schronu;
- 5) wykonanie niezbędnych otworów i kanałów wentylacyjnych zapewniających wentylację grawitacyjną z możliwością hermetycznego odcięcia oraz umożliwiających zamontowanie urządzenia filtrowentylacyjnego;
- 6) wykonanie szczelnych przejść instalacji przez ściany zewnętrzne i stropy;
- 7) zamontowanie niezbędnych zaworów odcinających na instalacjach.

2. Pełne przygotowanie schronu do funkcji ochronnej obejmuje czynności, jak w przygotowaniu częściowym, a ponadto:

- 1) udrożnienie i przygotowanie wyjścia zapasowego;
- 2) zamontowanie całych drzwi odpowiedniego typu (z uwzględnieniem otworu wyjścia zapasowego) i wyposażenie je w uszczelki;
- 3) wykonanie wszystkich niezbędnych instalacji oraz dostosowanie istniejących instalacji do wymogów technicznych określonych w niniejszym rozporządzeniu;
- 4) zamontowanie niezbędnych urządzeń schronowych, takich jak urządzenia filtrowentylacyjne oraz elementów wyposażenia pomieszczeń (np. sanitariaty, ławki);
- 5) oznakowanie budynku, w którym znajduje się schron przeznaczony do ochrony ludzi poprzez umieszczenie przy drzwiach wejściowych strzałek z napisem DO SCHRONU w kolorze czarnym na białym tle;
- 6) oznakowanie stref dojścia do schronu wewnątrz budynku;
- 7) wyznaczenie dozorczy schronu spośród mieszkańców budynku lub pracowników zakładu pracy.

3. Doprowadzenie schronu do gotowości eksploatacyjnej obejmuje czynności, jak w przygotowaniu częściowym i pełnym, a ponadto:

1) wymianę zużytych lub przeterminowanych filtropochłaniaczy w urządzeniach filtrowentylacyjnych;

2) zgromadzenie niezbędnych zapasów, w szczególności wody, leków, środków czystości, środków ochrony osobistej oraz żywności, przyjmując, że żywienie oparte będzie o produkty spożywcze przetworzone - koncentraty o dużej trwałości i maksymalnym ograniczeniu obróbki cieplnej, przy czym zgromadzone zapasy powinny zapewnić warunki do ciągłego przebywania ludzi bez potrzeby korzystania z pomocy z zewnątrz (czas autonomii) przez 3 doby;

3) wyposażenie schronu w przyrządy kontrolno-pomiarowe, sprzęt logistyczny, ratowniczy i przeciwpożarowy stosownie do ustaleń w tym zakresie, zawartych w planach obrony cywilnej oraz z uwzględnieniem przepisów szczegółowych z zakresu ochrony przeciwpożarowej dla obiektów przeznaczonych na pobyt ludzi;

4) w przypadku schronów powyżej 300 osób, wyposażenie pomieszczeń w środki łączności zapewniające możliwość porozumiewania się w układzie zewnętrznym oraz w układzie wewnętrznym - pomiędzy pomieszczeniem służby schronowej a stanowiskami pracy tej służby i komorami schronowymi, przy czym łączność w schronie powinna być zorganizowana na bazie istniejącej łączności za pomocą wszelkich dostępnych urządzeń łączności, włączonych do sieci uruchamianej doraźnie w ramach doprowadzenia schronu do pełnej gotowości techniczno-eksploatacyjnej;

5) w przypadku schronów stanowisk kierowania - wyposażenie pomieszczeń do pracy w środki łączności, włączone do istniejącego na terenie zakładu pracy systemu łączności oraz w urządzenie do sterowania istniejącym na terenie zakładu systemem ostrzegania i alarmowania pracowników, w oparciu o kartę realizacji zadań obrony cywilnej dla danego zakładu pracy, w którego zasobach funkcjonują budowle ochronne;

6) powołanie formacji obrony cywilnej (drużyny schronowej) do obsługi bieżącej schronu;

7) przeszkolenie i wyznaczenie stałego dyżuru ratowników drużyny schronowej.

§ 62. 1. Częściowe przygotowanie ukrycia do funkcji ochronnej obejmuje:

1) zapewnienie wymaganej odporności konstrukcji nośnej;

2) wbudowanie stalowych ościeżnic lub całych drzwi odpowiedniego typu (z uwzględnieniem otworu wyjścia zapasowego);

3) zapewnienie wymaganego układu funkcjonalnego pomieszczeń;

4) wykonanie podejść i poziomów instalacji niezbędnych do obsługi;

5) wykonanie niezbędnych otworów, wykonanie kanałów wentylacyjnych zapewniających wentylację grawitacyjną z możliwością hermetycznego odcięcia;

6) zamontowanie niezbędnych zaworów odcinających w ciągach instalacyjnych.

2. Pełne przygotowanie ukrycia do funkcji ochronnej obejmuje czynności, jak w przygotowaniu częściowym, a ponadto:

- 1) w przypadku ukryć położonych w miastach – udrożnienie i przygotowanie wyjścia zapasowego;
- 2) w przypadku ukryć położonych w miastach – zamontowanie całych drzwi odpowiedniego typu (z uwzględnieniem otworu wyjścia zapasowego) i wyposażenie ich w uszczelki;
- 3) wykonanie wszystkich niezbędnych instalacji, dostosowanych do funkcji ochronnej oraz uwzględniających warunki eksploatacji w czasie pokoju;
- 4) zamontowanie niezbędnych elementów wyposażenia pomieszczeń (np. sanitariaty, ławki);
- 5) oznakowanie budynku, w którym znajduje się ukrycie przeznaczone do ochrony ludzi poprzez umieszczenie przy drzwiach wejściowych strzałek z napisem DO UKRYCIA w kolorze czarnym na białym tle;
- 6) oznakowanie stref dojścia do ukrycia wewnątrz budynku;
- 7) wyznaczenie dozorczy ukrycia spośród mieszkańców budynku lub pracowników zakładu pracy.

3. Doprowadzenie ukrycia do gotowości eksploatacyjnej obejmuje czynności, jak w przygotowaniu częściowym i pełnym, a ponadto:

- 1) zgromadzenie niezbędnych zapasów, w szczególności wody, leków, środków czystości, środków ochrony osobistej oraz żywności, przyjmując, że żywienie oparte będzie o produkty spożywcze przetworzone - koncentraty o dużej trwałości i maksymalnym ograniczeniu obróbki cieplnej, przy czym zgromadzone zapasy powinny zapewnić warunki do ciągłego przebywania ludzi bez potrzeby korzystania z pomocy z zewnątrz (czas autonomii) przez 3 doby;
- 2) powołanie formacji obrony cywilnej (drużyny schronowej) do obsługi bieżącej ukrycia;
- 3) przeszkolenie i wyznaczenie stałego dyżuru ratowników drużyny schronowej.

§ 63. 1. Harmonogramy doprowadzenia istniejących budowli ochronnych do gotowości eksploatacyjnej opracowują wyznaczeni przez organy obrony cywilnej właściciele, użytkownicy wieczysti lub zarządcy budowli ochronnych w oparciu o karty realizacji zadań wynikające z planu obrony cywilnej, jeżeli takie zadanie zostało im przypisane.

2. Przy wspólnych budowlach ochronnych dla pracowników zakładów pracy i ludności zamieszkałej na terenie zakładów pracy, harmonogramy przygotowania budowli ochronnych opracowują właściciele lub zarządcy zakładów pracy na zasadach jak w określono w ust. 1.

3. Szczegółowe zadania dla jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za opracowanie planów przygotowania budowli ochronnych określają organy obrony cywilnej poprzez nakaz opracowania karty realizacji zadań wynikającej z planu obrony cywilnej.

Rozdział 15

Wymagania w zakresie w zakresie obsługi bieżącej i konserwacji budowli ochronnych

§ 64. Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budowli ochronnej zobowiązany jest do:

1) prawidłowego użytkowania budowli ochronnych zgodnie z przeznaczeniem i wymaganiami określonymi w przepisach ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290);

2) zapewnienia w rocznych planach gospodarczych środków finansowych i materiałowych na bieżącą obsługę, konserwację oraz niezbędne remonty na zasadach określonych w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290);

3) prowadzenia książki obsługi bieżącej i konserwacji budowli ochronnych oraz dokumentacji technicznej i eksploatacyjnej określonej przez gminny organ obrony cywilnej;

4) zapoznania użytkowników pomieszczeń budowli ochronnych z przeznaczeniem budowli ochronnej oraz znajdującymi się w niej instalacjami oraz właściwym jej użytkowaniem.

§ 65. 1. Bieżąca obsługa budowli ochronnej powinna odbywać się stosownie do potrzeb, lecz nie rzadziej niż raz w miesiącu dla budowli ochronnych w gotowości eksploatacyjnej, przy czym zakres bieżącej obsługi powinien obejmować:

1) sprawdzenie stanu technicznego elementów budowli i jej wyposażenia a także kwalifikowanie ich do wymiany lub remontu;

2) okresowe uruchamianie urządzeń, pomiary temperatury i wilgotności, sprawdzenie stanu sanitarnego (np. obecność gryzoni) oraz wentylacji;

3) prowadzenie książki obsługi.

2. Czynności wchodzące w zakres bieżącej obsługi powinny być wykonywane w sposób zgodny z obowiązującymi zasadami sztuki budowlanej oraz instrukcjami fabrycznymi stosownymi do urządzeń znajdujących się na wyposażeniu budowli ochronnej.

§ 66. Konserwacja budowli ochronnej powinna odbywać się stosownie do potrzeb i obejmować zabiegi mające na celu opóźnienie tempa degradacji obiektu, niewpływające na zmianę jego parametrów technicznych:

1) zabezpieczenie elementów budowlanych, instalacji i urządzeń oraz sprzętu przed nadmiernym zużyciem i korozją;

2) wykonanie drobnych napraw i usunięcie usterek;

3) wymianę okresową elementów instalacji i urządzeń zgodnie z instrukcjami obsługi i dokumentacją fabryczną.

§ 67. 1. Czynności w zakresie bieżącej obsługi i konserwacji wykonują osoby posiadające kwalifikacje wymagane przy wykonywaniu usług w zakresie budowlanym oraz naprawy i konserwacji określonych instalacji i urządzeń.

2. Zakres obowiązków konserwatora konkretnej budowli ochronnej ustala właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budowli ochronnej.

3. Wykonanie bieżącej obsługi i konserwacji konserwator potwierdza wpisem do książki obsługi bieżącej i konserwacji budowli ochronnej, jednocześnie wymieniając dokonane naprawy oraz stwierdzone usterki i uszkodzenia, których nie był w stanie usunąć we własnym zakresie.

4. O stwierdzonych usterkach i uszkodzeniach, które nie zostały usunięte w ramach przeglądu i konserwacji, konserwator pisemnie informuje właściciela, użytkownika wieczystego lub zarządcę budowli ochronnej.

5. Wzory książki budowli ochronnej oraz wykazy szczegółowych czynności wchodzących w zakres bieżących, okresowych i specjalnych przeglądów i konserwacji określają organy obrony cywilnej.

6. Książkę obsługi bieżącej i konserwacji budowli ochronnej, ewidencję sprzętu i wyposażenia oraz instrukcje obsługi poszczególnych urządzeń i instalacji przechowuje właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budowli ochronnej.

7. W celu zabezpieczenia budowli ochronnych przed dewastacją i kradzieżami oraz dostępem osób postronnych należy zaopatrzyć je w trwałe zamknięcia uniemożliwiające dostęp do nich osobom postronnym, w szczególności do tych pomieszczeń, w których znajdują się urządzenia i wyposażenie.

8. Klucze do budowli ochronnych powinny znajdować się w miejscu oznaczonym informacją na drzwiach wejściowych, przy czym komplet kluczy powinien posiadać:

a) właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości;

b) gospodarz domu lub administrator obiektu zakładowego, względnie konserwator budowli ochronnej.

Rozdział 16

Wymagania w zakresie użytkowania budowli ochronnych

§ 68. 1. Budowle ochronne mogą być wykorzystywane w czasie pokoju przez właścicieli lub użytkowników wieczystych na piwnic lokatorskich, sal zebrań, magazyny, obiekty kulturalne, sportowe, handlowe, szkoleniowe i inne, z zastrzeżeniem wymogów określonych w niniejszym rozporządzeniu.

2. Wykorzystywanie budowli ochronnej w okresie pokoju nie może powodować obniżenia wymagań ochronnych, które przewidziano dla budowli ochronnej częściowo przygotowanej, przy czym w uzgodnieniu z organem obrony cywilnej dopuszcza się zdemontowanie przez właściciela lub użytkownika wieczystego niezdatnych do użytku urządzeń filtrowentylacyjnych oraz innych nieużywanych urządzeń za wyjątkiem:

a) zaworów odcinających na instalacjach;

b) podejść i poziomów instalacji niezbędnych do odtworzenia funkcji budowli ochronnej, w tym czerpni i przewodów doprowadzających powietrze z zewnątrz;

c) elementów płaszczyzny ochronnej, w tym drzwi schronowych.

3. W budynkach mieszkalnych pomieszczenia budowli ochronnej można wykorzystywać w czasie pokoju na piwnice lokatorskie lub pomieszczenia części wspólnej dla mieszkańców budynku.

4. Jeżeli wyjście zapasowe z budowli ochronnej koliduje z projektowaną infrastrukturą drogową lub techniczną, inwestor projektowanej infrastruktury w uzgodnieniu z właściwym organem obrony cywilnej powinien przenieść wyjście zapasowe w inną lokalizację

odpowiadającą wymogom niniejszego rozporządzenia, ewentualnie zabezpieczyć szyb wyjścia zapasowego zdejmowaną płytą lub pokrywą studzienki w sposób zabezpieczający przed przedostawaniem wody deszczowej oraz zapewniający możliwość udrożnienia i przygotowania wyjścia zapasowego w przypadku podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia.

5. Jeżeli wyjście zapasowe z budowli ochronnej służącej ochronie ludności znajduje się na gruncie będącym własnością jednostki samorządu terytorialnego lub skarbu państwa, teren pod wyjście zapasowe użycza się nieodpłatnie.

6. Za konserwację i remonty wyjść zapasowych odpowiada właściciel lub użytkownik wieczysty budowli ochronnej, do której wyjście zapasowe przynależy, przy czym organy obrony cywilnej mogą przekazać środki finansowe na potrzeby konserwacji i remontów wyjść zapasowych, o ile zaplanowano takie środki.

§ 69. 1. Najmu, dzierżawy lub użyczenia budowli ochronnych dokonuje właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca na podstawie umowy cywilnoprawnej.

2. O fakcie zawarcia umowy właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca informuje gminny organ obrony cywilnej.

3. Jeżeli właścicielem budowli ochronnej jest jednostka samorządu terytorialnego, która nie jest w stanie użytkować jej we własnym zakresie, powinna o ile to możliwe, wynająć lub użyczyć budowlę ochronną organizacjom społecznym lub innym podmiotom, w celu zapewnienia utrzymania i zapobieżenia degradacji obiektu.

4. Na podstawie umowy najemca (dzierżawca, użytkownik) obowiązany jest do:

1) wykorzystywania budowli ochronnej zgodnie z przeznaczeniem określonym w umowie, w sposób niepowodujący trwałego obniżenia walorów ochronnych;

2) utrzymywania elementów budowlanych oraz instalacji i urządzeń w należyтым stanie i sprawności technicznej;

3) zapewnienia bieżącej obsługi i konserwacji urządzeń i instalacji wykorzystywanych w czasie obowiązywania umowy;

4) umożliwienia dostępu osobom wykonującym obsługę bieżącą i konserwację pozostałych elementów budowlanych i urządzeń technicznych budowli ochronnej oraz organom kontrolnym;

5) opuszczenia wynajętych pomieszczeń w trybie określonym w niniejszym rozporządzeniu lub po wygaśnięciu umowy, z jednoczesnym ich opróżnieniem i doprowadzeniem do pierwotnego stanu.

§ 70. Najemcy (dzierżawcy, użytkownikowi) zabrania się:

1) wykonywania jakichkolwiek przeróbek budowlanych i instalacyjnych oraz zmian mogących negatywnie wpływać na walory ochronne i użytkowe budowli ochronnej;

2) instalowania urządzeń oraz przechowywania materiałów, które mogą spowodować:

a) naruszenie konstrukcji, a w przypadku schronów naruszenie szczelności;

b) zawilgocenie obiektu oraz niszczenie urządzeń i wyposażenia;

c) wydzielanie nieprzyjemnych trwałych zapachów, zwłaszcza gazów i oparów szkodliwych dla zdrowia;

d) wybuch lub pożar.

§ 71. Najemca (dzierżawca, użytkownik) opuszcza wykorzystywane pomieszczenia w ciągu 72 godzin od chwili wprowadzenia podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa, z jednoczesnym doprowadzeniem pomieszczeń do pierwotnego stanu, o ile nie uzgodniono z organem obrony cywilnej dalszego użytkowania budowli ochronnej.

§ 72. 1. Wykorzystanie miejsc ochronnych w istniejących budowlach ochronnych uwzględnia się planach ewakuacji sporządzanych przez organy obrony cywilnej.

2. W jednostkach osadniczych, z których nastąpiła ewakuacja ludności, a nie wykorzystano budowli ochronnych, organy obrony cywilnej określają przeznaczenie istniejących budowli ochronnych na czas ewakuacji.

§ 73. Zmiana sposobu użytkowania budowli ochronnej lub jej części podlega regulacji zawartej w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290).

Rozdział 17

Zasady nadzoru, kontroli i ewidencjonowania budowli ochronnych

§ 74. 1. Organy obrony cywilnej przeprowadzają inwentaryzacje i kontrole budowli ochronnych na zasadach i w granicach uprawnień określonych dla organów nadzoru budowlanego w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290).

2. Osoby upoważnione do nadzoru i kontroli wyznacza się ze stanu osobowego organu obrony cywilnej.

3. Kontrole mające na celu sprawdzenie stanu technicznego oraz utrzymania budowli ochronnych ujmowane są w rocznych planach działania organów obrony cywilnej. O terminie przeprowadzenia kontroli powiadamia się właścicieli, użytkowników wieczystych lub zarządców.

4. Określenie, w wyniku kontroli, stanu technicznego budowli ochronnej powinno się sprowadzać do dokonania ogólnej oceny zgodności danych ewidencyjnych ze stanem faktycznym, oceny tych części i elementów budowli ochronnej, które decydująco wpływają na jej przydatność do spełnienia założonej funkcji ochronnej, sprecyzowania wniosków i uwag, a także możliwych terminów ich realizacji.

5. Jeżeli zakres czynności, o których mowa w ust. 2, dotyczy oceny zgodności rozwiązań architektoniczno-budowlanych z przepisami techniczno-budowlanymi i wymaga specjalistycznej wiedzy technicznej, czynności, o których mowa w ust. 1, przeprowadza komisja powołana przez organ obrony cywilnej, z udziałem przedstawicieli organu obrony cywilnej oraz właściwego miejscowo organu nadzoru budowlanego lub pracownika organu obrony cywilnej, który posiada uprawnienia do pełnienia samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie w zakresie sprawowania kontroli technicznej utrzymania obiektów budowlanych.

6. Egzemplarz protokołu z kontroli powinien być przekazany właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy oraz przechowywany w organie przeprowadzającym kontrolę.

7. Fakt przeprowadzenia kontroli odnotowuje się w książce obsługi bieżącej i konserwacji budowli ochronnej.

§ 75. 1. Ewidencje budowli ochronnych oraz zestawienia zbiorcze budowli ochronnych są dokumentami prowadzonymi na użytek służbowy organów obrony cywilnej i wykorzystywanymi na potrzeby planowania obrony cywilnej.

2. Organy obrony cywilnej, z wyłączeniem obszarów położonych poza granicami administracyjnymi miast, prowadzą:

1) ewidencje budowli ochronnych istniejących, przeznaczonych do zapewnienia ochrony osób;

2) ewidencje budowli ochronnych istniejących, przeznaczonych do zapewnienia ochrony urządzeń lub materiałów;

3) ewidencje budowli ochronnych planowanych do wykonania doraźnie w przypadku podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia;

4) Na obszarach położonych poza granicami administracyjnymi miast ewidencje, o których mowa w ust. 2 prowadzi się wówczas, gdy terenie jednostki samorządu terytorialnego znajdują się budowle ochronne.

3. Ewidencjonowaniu podlegają wszystkie zasoby budowli ochronnych znajdujące się na obszarze administracyjnym jednostki samorządu terytorialnego.

§ 76. 1. Dla wszystkich budowli ochronnych objętych ewidencją gminny organ obrony cywilnej sporządza karty ewidencyjne, zawierające w szczególności:

1) charakterystykę budowli ochronnej, w tym: dane adresowe, nazwę właściciela i zarządcy, rodzaj budowli (schron lub ukrycie), konstrukcję ścian i stropów, wytrzymałość, powierzchnię ogólną i użytkową, pojemność, przeznaczenie, wykaz instalacji i urządzeń schronowych, rok budowy, uwagi na temat przeprowadzonych remontów, współrzędne topograficzne;

2) szkic pomieszczeń budowli ochronnej;

3) wykaz zasadniczych prac niezbędnych do doprowadzenia budowli ochronnej do gotowości eksploatacyjnej.

2. Szef Obrony Cywilnej Kraju może określić szczegółowe zasady prowadzenia ewidencji oraz wzór dla nowo sporządzanych kart ewidencyjnych.

3. Karty ewidencyjne, jeżeli zostały przygotowane w formie elektronicznej, powinny być również wydrukowane w formie papierowej przez organ obrony cywilnej prowadzący kartę, przy czym jeden egzemplarz może zostać udostępniony również na żądanie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy budowli ochronnej.

§ 77. 1. Wojewódzkie oraz powiatowe organy obrony cywilnej prowadzą w formie tabelarycznej zestawienia zbiorcze budowli ochronnych znajdujących się na terenie województwa (powiatu), na podstawie aktualnych informacji przesyłanych przez gminne organy obrony cywilnej.

2. Organy obrony cywilnej mogą wystąpić o przekazanie informacji o budynku lub budowli, w tym niezbędnej dokumentacji na potrzeby prowadzenia ewidencji budowli ochronnych, a właściciel, użytkownik wieczystych lub zarządca obowiązany jest takich informacji udzielić, umożliwiając na żądanie organu obrony cywilnej oględziny obiektu budowlanego.

3. W przypadku powiatów oraz gmin na prawach powiatu, które nie prowadzą ewidencji budowli ochronnych lub nie posiadają aktualnej ewidencji budowli ochronnych, wojewódzki organ obrony cywilnej wyznacza harmonogram przygotowania lub aktualizacji ewidencji budowli ochronnych dla obszaru powiatu, gminy, poszczególnych dzielnic lub osiedli.

4. W przypadku pozostałych gmin, na terenie których znajdują się budowle ochronne, harmonogram, o którym mowa w ust. 3 wyznacza powiatowy organ obrony cywilnej.

§ 78. 1. Gminny organ obrony cywilnej dokonuje wpisania budowli ochronnej do ewidencji z urzędu, w drodze czynności materialno-technicznej, na podstawie ustalonego stanu faktycznego, po zakwalifikowaniu obiektu budowlanego jako nadającego się na potrzeby ochrony ludności lub urządzeń, informując o wpisie powiatowy oraz wojewódzki organ obrony cywilnej w celu aktualizacji danych ewidencyjnych.

2. W przypadku konieczności oceny stanu technicznego budowli ochronnej, kwalifikację obiektu budowlanego, o której mowa w ust. 1, przeprowadza komisja powołana przez organ obrony cywilnej, z udziałem przedstawicieli organu obrony cywilnej oraz właściwego miejscowo organu nadzoru budowlanego lub pracownika organu obrony cywilnej, który posiada uprawnienia do pełnienia samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie w zakresie sprawowania kontroli technicznej utrzymania obiektów budowlanych.

3. Z ewidencji budowli ochronnych można wykreślić budowle ochronne trwale nienadające się na potrzeby ochrony ludności, urządzeń, zapasów materiałowych lub cennych rzeczy z powodu:

1) wydania pozwolenia na rozbiórkę budowli ochronnej;

2) wydania pozwolenia na rozbiórkę budynku, w którym znajduje się budowla ochronna;

3) w przypadku budowli wolnostojących – usytuowania w odległości większej niż 250 metrów od miejsca stałego przebywania ludzi, którzy mają z niej korzystać;

4) uszkodzenia konstrukcji nośnej powodującego niespełnienie wymagań ochronnych, które powstało z przyczyn niezwiązanych z użytkowaniem - jeżeli remont jest technicznie niemożliwy lub ekonomicznie nieracjonalny;

5) zalania wodami gruntowymi lub skażenia, które powstało z przyczyn niezwiązanych z użytkowaniem - jeżeli remont jest technicznie niemożliwy lub ekonomicznie nieracjonalny.

4. Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budowli ochronnej zgłasza gminnemu organowi obrony cywilnej wystąpienie sytuacji określonych w ust. 3.

5. Wykreślenie budowli ochronnej z gminnej oraz wojewódzkiej ewidencji budowli ochronnych następuje w wyniku decyzji administracyjnej właściwego miejscowo wojewody.

6. Odpis decyzji, o której mowa w ust. 5 otrzymuje do wiadomości powiatowy organ obrony cywilnej w celu aktualizacji danych ewidencyjnych.

7. Wniosek o wydanie decyzji administracyjnej, o której mowa w ust. 5, składa gminny organ obrony cywilnej, za pośrednictwem powiatowego organu obrony cywilnej, załączając:

1) opis przyczyny uzasadniającej wykreślenie z ewidencji;

2) odpis karty ewidencyjnej budowli ochronnej;

3) propozycję ewentualnego zagospodarowania zdemontowanych sprawnych urządzeń schronowych obrony cywilnej (np. przyjęcie na magazyn sprzętu obrony cywilnej lub zamontowanie w innej budowli ochronnej);

4) w przypadkach określonych w ust. 3. pkt 3-5, dodatkowo wyniki inwentaryzacji budowli ochronnej przeprowadzonej z udziałem komisji powołanej przez organ obrony cywilnej, z udziałem przedstawicieli organu obrony cywilnej oraz właściwego miejscowo organu nadzoru budowlanego lub pracownika organu obrony cywilnej, który posiada uprawnienia do pełnienia samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie w zakresie sprawowania kontroli technicznej utrzymania obiektów budowlanych.

8. Z chwilą uzyskania decyzji wojewody o wykreśleniu budowli z ewidencji, gminny organ obrony cywilnej wykonuje zalecenia zawarte w decyzji wojewody, a ponadto:

1) jeżeli sprzęt trafia na magazyn sprzętu obrony cywilnej – sporządza dowód przyjęcia;

2) jeżeli sprzęt będzie zamontowany w innej budowli ochronnej – sporządza protokół zamontowania.

9. Gminny organ obrony cywilnej podejmuje z urzędu, w formie czynności materialno-technicznej, odpowiedniej aktualizacji danych ewidencyjnych, informując o wpisie powiatowy oraz wojewódzki organ obrony cywilnej, w przypadku:

1) przebudowy układu konstrukcyjnego lub funkcjonalnego budowli ochronnej skutkującego zmniejszeniem pojemności – poprzez zmianę danych o pojemności oraz aktualizację rysunków na karcie ewidencyjnej;

2) budowli ochronnej typu schron, która przestała spełniać warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać schrony, a spełnia warunki techniczne przewidziane dla ukryć – poprzez przeklasyfikowanie budowli ochronnej na ukrycie;

3) budowli ochronnej przejściowo nienadającej się na potrzeby ochrony ludności, urządzeń, zapasów materiałowych lub cennych rzeczy, w szczególności z powodu dewastacji, zaśmiecenia, zawilgocenia, braku instalacji lub wyposażenia, przzerwania płaszczyzny ochronnej, niespełnienia wymaganego współczynnika osłabienia promieniowania jonizującego, nieprofesjonalnie przeprowadzonych prac budowlanych lub instalacyjnych – poprzez oznaczenie budowli ochronnej w ewidencji jako „brak przygotowania” oraz adnotację na karcie ewidencyjnej obok wykazu zasadniczych prac niezbędnych do doprowadzenia budowli ochronnej do gotowości eksploatacyjnej.

10. Aktualizacja danych ewidencyjnych, o której mowa w ust. 9 nie wymaga zgody wojewódzkiego organu obrony cywilnej.

§ 79. 1. Plany przygotowania budowli ochronnych do spełniania funkcji ochronnych stanowią część składową planów obrony cywilnej, które opracowuje się jako plany szczegółowe i jako plany zbiorcze.

2. Plany szczegółowe opracowuje się dla:

1) zakładów pracy;

2) budynków, osiedli, dzielnic, rejonów miast, miast i gmin.

3. Plany zbiorcze opracowuje się dla:

1) miast - w których opracowane są plany szczegółowe dla osiedli lub dzielnic;

2) województw.

4. Plan szczegółowy powinien zawierać:

1) część graficzną, przedstawiającą na planie:

a) granice obszaru objętego planem;

b) lokalizację istniejących budowli ochronnych, ich rodzaj i pojemność;

c) lokalizację budynków i budowli lub ich części wytypowanych do przystosowania na budowle ochronne;

d) lokalizację terenów zarezerwowanych pod budowle ochronne wolnostojące realizowane doraźnie w postaci rowów przeciwlotniczych lub innych form;

2) część tabelaryczną zawierającą:

a) dostępną liczbę miejsc ochronnych w schronach i ukryciach oraz stan i procent zabezpieczenia potrzeb w tym zakresie dla ludności, sporządzany dla poszczególnych ulic lub osiedli oraz zakładów pracy;

b) ewidencję istniejących budowli ochronnych i ich wyposażenia;

c) ewidencję i zestawienia budynków i budowli, których pomieszczenia zostały wytypowane do przystosowania na doraźnie przygotowane budowle ochronne oraz planowanych do wykonania doraźnie budowli ochronnych wolnostojących;

d) zestawienie organizatorów i nadzoru robót.

3) część opisową obejmującą niezbędne dane uzupełniające część graficzną i tabelaryczną oraz sposób realizacji planu w tym:

a) zestawienia potrzebnych materiałów budowlanych;

b) zestawienia potrzebnych urządzeń i sprzętu oraz źródeł zaopatrzenia.

4) osobną dokumentację techniczną przygotowania budowli ochronnych, którą stanowią:

a) projekty budowlane na wykonanie robót w istniejących budowlach ochronnych częściowo przygotowanych – o ile sporządzono takie projekty;

b) projekty budowlane na wykonanie robót w pomieszczeniach budynków i budowli, wytypowanych do przystosowania na budowle ochronne – o ile sporządzono takie projekty;

c) projekty budowlane na wykonanie budowli ochronnych wolnostojących na terenach publicznych, a w przypadku pozostałych terenów – o ile sporządzono takie projekty;

d) instrukcje przygotowania budowli ochronnych;

e) ogólne dane dotyczące liczby i miejsc zamieszkania osób przewidzianych do ukrycia w poszczególnych budowlach ochronnych;

f) wykazy osób dozorujących budowle ochronne oraz powołanych do formacji obrony cywilnej – drużyn schronowych.

Zasady i wymagania w zakresie doraźnego przygotowywania ukryć

§ 80. 1. W przypadku podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia, przy braku dostatecznej liczby miejsc w istniejących budowlach ochronnych, wykonuje się doraźne ukrycia poprzez adaptację istniejących budynków i budowli oraz wykonując ukrycia jako budowle wolnostojące, w tym między innymi składane z zawczasu przygotowanych lekkich kompozytowych elementów prefabrykowanych i innych.

2. W przypadku określonym w ust. 1, przygotowanie doraźnego ukrycia nie wymaga uzyskania pozwolenia na budowę w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290).

3. Przedsięwzięcia, o których mowa w ust. 1 wykonuje się w uzgodnieniu z organem obrony cywilnej, pod nadzorem właściwego miejscowo organu nadzoru budowlanego lub osoby, która posiada uprawnienia do pełnienia samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie w zakresie kierowania budową lub innymi robotami budowlanymi.

4. Za przygotowanie doraźnych ukryć w zakresie niezbędnym do zapewnienia ochrony osób, urządzeń, zapasów materiałowych lub cennych rzeczy wymienionych w § 4 na terenie zakładów pracy lub terenach prywatnych odpowiada właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca, przy czym organy obrony cywilnej mogą na wniosek zainteresowanego podmiotu przekazać środki na realizację całości lub części przedsięwzięcia, o którym mowa w ust. 1, o ile zaplanowano na ten cel środki, w tym nieodpłatnie użyć elementy wyposażenia z magazynów sprzętu obrony cywilnej.

5. Za przygotowanie doraźnych ukryć wolnostojących w zakresie niezbędnym do zapewnienia ochrony osób wymienionych w § 4 na terenach publicznych odpowiadają organy obrony cywilnej, wykorzystując siły i środki przewidziane w ramach samoobrony powszechnej, jednostek obrony terytorialnej, Sił Zbrojnych RP, Krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego lub inne.

6. W czasie podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia gminny organ obrony cywilnej powołuje komisję do spraw wytypowania miejsc doraźnego ukrycia, w skład której wchodzi przedstawiciel organu obrony cywilnej oraz właściwego miejscowo organu nadzoru budowlanego lub osoba, która posiada uprawnienia do pełnienia samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie w zakresie sprawowania kontroli technicznej utrzymania obiektów budowlanych bądź kierowania budową lub innymi robotami budowlanymi.

7. Komisja, o której mowa w ust. 6 koordynuje przygotowanie doraźnych ukryć wolnostojących na terenach publicznych oraz we współpracy z zainteresowanym podmiotem pomaga wybrać odpowiedni sposób realizacji tych przedsięwzięć na terenie zakładów pracy lub terenach prywatnych, w szczególności poprzez ocenę przydatności pomieszczeń na ukrycia doraźne lub wskazanie lokalizacji ukrycia wolnostojącego.

8. Powiat udziela gminom na terenie powiatu pomocy w realizacji zadań związanych z przygotowaniem doraźnych ukryć wolnostojących w przypadku, gdy zasoby i możliwości działania tych gmin uległy wyczerpaniu bądź są niewystarczające do realizacji nałożonych na nie zadań. Udzielenie pomocy odbywa się na wniosek zainteresowanej gminy.

9. Samorząd województwa udziela powiatom na terenie województwa pomocy w realizacji zadań związanych z przygotowaniem doraźnych ukryć wolnostojących w przypadku, gdy

zasoby i możliwości działania powiatu uległy wyczerpaniu bądź są niewystarczające do realizacji nałożonych na nie zadań. Udzielenie pomocy odbywa się na wniosek zainteresowanego powiatu.

10. W czasie podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia wojewódzkie organy obrony cywilnej przekazują samorządowym organom obrony cywilnej niezbędne środki z budżetu państwa do wykonania zadań, o których mowa w ust. 4-5, przy czym środki te przeznacza się w pierwszej kolejności na przedsięwzięcia priorytetowe dla ochrony ludności na terenie jednostek samorządu terytorialnego.

11. Ukrycia przygotowywane doraźnie powinny spełniać wymagania określone w niniejszym rozporządzeniu przewidziane dla ukryć położonych w miastach lub poza terenami miejskimi.

§ 81. W pomieszczeniach typowanych na ukrycia nie mogą znajdować się:

- 1) przewody gazowe;
- 2) przewody paliwowe, pary technologicznej lub sprężonego powietrza;
- 3) rurociągi przelotowe sieci wodno-kanalizacyjnych, centralnego ogrzewania lub ciepłej wody.

§ 82. 1. Na ukrycia przygotowywane poprzez adaptację istniejących budynków i budowli, w pierwszej kolejności zaleca się typować budynki i budowle spełniające łącznie następujące warunki:

- 1) usytuowane w terenie zgodnie z warunkami planowania budowli ochronnych, określonymi w §10;
- 2) budynki z murowanym podpiwniczeniem i podłogą zagłębioną w ziemi poniżej powierzchni terenu lub żelbetowe budowle wolnostojące, np. podziemne obiekty komunikacyjne, rowy (szczeliny) przeciwlotnicze, elementy dawnych fortyfikacji;

2. Ukrycia w budynkach przygotowuje się w wybranych pomieszczeniach najniższej kondygnacji.

3. Jeżeli zewnętrzne elementy konstrukcyjne części budynku lub budowli przeznaczonej na ukrycie wystają ponad ziemię, po zabezpieczeniu otworów okiennych należy obsypać je nasypem ziemnym do wysokości górnej powierzchni płyty stropowej ukrycia, przy czym szerokość korony nasypu powinna wynosić conajmniej 75 cm, a kąt spadku dalszej części być zgodny z kątem stoku naturalnego.

4. Od wymogu określonego w ust. 2 można odstąpić, jeżeli grubość ścian zewnętrznych ukrycia wynosi:

- 1) dla murów z cegły pełnej – nie mniej niż 51 cm;
- 2) dla ścian z betonu i żelbetu – nie mniej niż 40 cm;

5. Jeżeli budynek posiada dwie lub więcej klatek schodowych - zaleca się lokalizować ukrycie w środkowej części rzutu poziomego budynku pomiędzy klatkami.

6. Zaleca się przygotowywać ukrycia w budynkach o wysokości do dwóch kondygnacji naziemnych włącznie (nie wliczając drewnianych poddaszy) z murowanym podpiwniczeniem lub stosować ukrycia poza budynkiem (w formie budowli wolnostojących).

§ 83. 1. W miastach, w przypadku ukryć planowanych poprzez adaptację istniejących budynków i budowli, wymaga się łącznego spełnienia dodatkowych warunków:

- 1) długość odcinka zewnętrznej ściany ukrycia pomiędzy konstrukcyjnymi elementami poprzecznymi (np. ścianami nośnymi) nie przekracza 600 cm;
- 2) rozpiętość stropu ukrycia nie przekracza 600 cm;
- 3) wysokość pomieszczeń nie przekracza 250 cm;
- 4) odporność zewnętrznych elementów konstrukcji ukrycia na wstrząsy oraz obciążenia wtórne od zagruzowania i spadających elementów spełnia wymagania określone § 18 ust. 1 pkt 2 dla budynków o konstrukcji tradycyjnej lub szkieletowej.

2. Jeżeli budynki lub budowle nie spełniają wymogów określonych w ust. 1, należy wzmocnić konstrukcję podpiwniczenia, jeżeli pozwalają na to możliwości techniczne i wykonawcze lub przygotować ukrycie w formie budowli wolnostojących.

3. Jeżeli w części podpiwniczenia przeznaczonej na ukrycie znajdują się okna piwniczne, należy je zdemontować i zabezpieczyć otwory przed bezpośrednim działaniem podmuchu fali uderzeniowej, gruzu i odłamków, przy czym zaleca się:

- 1) zamurowanie cegłą pełną na całej grubości ściany;
- 2) zastosowanie osłony żelbetowej o grubości 35 cm;
- 3) zabezpieczenie otworów okiennych deskami (lub w inny sposób) i ułożenie worków z piaskiem lub żwirem o łącznej grubości co najmniej 50 cm, do wysokości co najmniej 20 cm ponad otworem okiennym i szerokości co najmniej 40 cm wokół otworu, lub analogicznymi rozwiązaniami;

4. Wymaga się przygotowania wyjścia zapasowego zgodnie z wymaganiami określonymi w niniejszym rozporządzeniu.

5. Do czasu wykonania wyjścia zapasowego zgodnie z wymaganiami określonymi w niniejszym rozporządzeniu, a także w budownictwie jednorodzinym, dopuszcza się tymczasowe wykorzystanie jako wyjścia zapasowego okna piwnicznego lub innego otworu o wymiarach nie mniejszych niż 70 cm, zabezpieczonego przed bezpośrednim działaniem podmuchu fali uderzeniowej, gruzu i odłamków, przy czym sposób zabezpieczenia powinien umożliwiać ręczne udrożnienie otworu wyjścia zapasowego od wewnątrz w sytuacji przysypania gruzem.

§ 84. 1. Ukrycia doraźne w formie budowli wolnostojących należy planować i wykonywać w miejscach, gdzie nie ma możliwości zapewnienia wystarczającej liczby miejsc ochronnych w inny sposób.

2. Ukrycia doraźne w formie budowli wolnostojących zapewniają osłonę przed niektórymi czynnikami rażenia, w szczególności pośrednimi skutkami użycia broni konwencjonalnej i przeznaczone są na krótkotrwałe przebywanie osób (do kilkunastu godzin), o ile nie zostały wyposażone w dodatkowe urządzenia i instalacje, np. grzewcze, wodociągowo-kanalizacyjne czy wydzielone miejsca do spania.

3. Ukrycia wolnostojące wykonuje się zgodnie z ogólnymi wymaganiami określonymi w niniejszym rozporządzeniu, jako:

- 1) rowy przeciwlotnicze stałe – budowle wolnostojące w formie wydłużonych, wąskich i zakrytych rowów, o trwałej obudowie wykonanej z prefabrykowanych elementów żelbetowych, betonowych, kompozytowych, murowanych lub innych trwałych materiałów;
- 2) rowy przeciwlotnicze tymczasowe - budowle wolnostojące w formie wydłużonych, wąskich rowów, z przykryciem lub bez, o tymczasowej obudowie wykonanej z drewnianego szalunku, blachy falistej, worków z piaskiem lub innych materiałów;
- 3) budowle wolnostojące innego typu – w uzgodnieniu z organem obrony cywilnej.

§ 85. 1. Doraźnie ukrycia wolnostojące powinny spełniać łącznie następujące warunki:

- 1) usytuowanie w terenie zgodne z warunkami planowania budowli ochronnych, określonymi w §10, przy czym zaleca się usytuowanie w ogrodach, parkach, na trawnikach, podwórkach i innych terenach o luźnej zabudowie;
 - 2) warstwa nasypu ziemnego osłaniająca strop nad ukryciem – nie mniejsza niż 50 cm;
 - 3) jeżeli budowla nie jest całkowicie zagłębiona w ziemi - warstwa nasypu ziemnego osłaniająca ściany nie mniejsza niż 50 cm;
 - 4) odległość pomiędzy ukryciami (rowami) usytuowanymi równolegle - możliwie jak największa (zalecana 20 m lub więcej) i dogodna użytkowo, przy czym dopuszcza się stosowanie odkrytych rowów łączących.
2. Konstrukcja ukrycia powinna być zabezpieczona przed wilgocią i wodą deszczową oraz posiadać wytrzymałość mechaniczną na obciążenia statyczne od nadkładu ziemnego nad stropem.
3. Zaleca się stosować ukrycia w formie korytarza, z przekrojem poprzecznym prostokąta, o wymiarach wewnętrznych:
- a) szerokość – 140 cm;
 - b) wysokość – 195 cm.
4. Zaleca się stosowanie elementów prefabrykowanych (kręgów, przepustów) o przekrojach poprzecznych koła, elipsy, trapezu, kwadratu lub prostokąta o zbliżonych wymiarach.
5. Ukrycie może mieć inną formę, np. ziemianki, przy czym przed drzwiami wejściowymi należy wykonać ściankę osłonową (oporową) z daszkiem, obsypaną ziemią, o odporności równej odporności ukrycia, ewentualnie osłonę z worków wypełnionych piaskiem lub żwirem o grubości co najmniej 75 cm.
6. W ukryciach wolnostojących przygotowuje się zasadniczo tylko miejsca do siedzenia, których zalecane wymiary wynoszą co najmniej:
- a) szerokość – 40 cm;
 - b) długość – 50 cm.
7. Ukrycie o pojemności większej niż 25 osób powinno mieć w rzucie poziomym zarys łamany, przy czym:
- 1) kąt załamania pomiędzy odcinkami prostymi powinien wynosić 90°;

- 2) załamania mogą być skierowane naprzemiennie w lewo i prawo (forma zygzaka), a w przypadku ograniczonej powierzchni terenu - po dwa razy w lewo i prawo (forma prosta);
- 3) długość odcinków prostych powinna wynosić od 10 m do 16 m, a pojemność do 25 osób;
- 4) ukrycie może posiadać nie więcej jak 8 odcinków prostych;
- 5) wewnątrz każdego odcinka należy przewidzieć wnękę na ubikację (ustępy suche) i zapasy wody, o długości 250 cm, której wymiary wlicza się do długości odcinka;
- 6) na przeciwległych końcach ukrycia należy wykonać wyjścia, usytuowane pod kątem prostym do osi końcowego odcinka ukrycia, w postaci przelotni o dwóch biegach (zejściach) lub zejścia jednostronnego;
- 7) w ukryciach, które zostały wykonane w skarpie i wejście do nich znajduje się na jednym poziomie z powierzchnią terenu lub gdy strop został wyniesiony ponad powierzchnię terenu – przed drzwiami wejściowymi należy wykonać ściankę osłonową (oporową) z daszkiem, obsypaną ziemią, o odporności równej odporności ukrycia, ewentualnie osłonę z worków wypełnionych piaskiem lub żwirem o grubości co najmniej 75 cm;
- 8) jeżeli wyjścia spełniają wymagania określone w pkt 7-8, dopuszcza się zastosowanie doraźnego zamknięcia w formie drzwi typu lekkiego, bez przedsionka;
- 9) ukrycia przygotowywane doraźnie powinny posiadać wentylację grawitacyjną, w przypadku której świeże powietrze dostaje się do ukrycia samoczynnie za pomocą kominków żeliwnych, betonowych lub murowanych przechodzących poprzez strop i wypuszczonych ponad nasyp ziemny, przy czym zaleca się, aby każdy odcinek był wyposażony w 3 kanały wentylacyjne o średnicy 200 mm;
- 10) jeżeli w układzie wejściowym przewidziano drzwi hermetycznie zamykane, kanały wentylacyjne powinny posiadać możliwość szczelnego zamknięcia;
- 11) jeżeli możliwości techniczne i wykonawcze na to pozwalają – zaleca się stosownie obudowy konstrukcyjnie zamkniętej i hermetycznej oraz rozwiązań zapewniających filtrowentylację, na zasadach przewidzianych dla schronów.

§ 86. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływiedni od ogłoszenia.

W porozumieniu :

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
Minister

UZASADNIENIE

Niniejsze rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać schrony i ukrycia, ich usytuowanie oraz warunki eksploatacji jest wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji na podstawie art. ust. ... ustawy z dnia o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz. U. Nr ..., poz.).

Rozporządzenie określa warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać istniejące i planowane do wykonania schrony i ukrycia oraz warunki ich użytkowania w tym:

- 1) definicje schronu i ukrycia,
- 2) ogólne zasady planowania budowli ochronnych,
- 3) ogólne wymagania techniczne, funkcjonalne oraz ochronne, jakie powinny spełniać budowle ochronne, z uwzględnieniem rodzaju budowli ochronnej i odporności na poszczególne rodzaje zagrożeń,
- 4) wymagania w zakresie ochrony przeciwpożarowej, układu wejść i komunikacji wewnętrznej oraz poszczególnych pomieszczeń w budowlach ochronnych,
- 5) wymagania w zakresie wentylacji, zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, zaopatrzenia w energię elektryczną, ogrzewania oraz stosowania urządzeń kontrolno-pomiarowych,
- 6) wymagania techniczne w zakresie remontów, modernizacji i przygotowania budowli ochronnych,
- 7) zasady obsługi bieżącej i konserwacji budowli ochronnych,
- 8) zasady użytkowania budowli ochronnych, w tym również wykorzystania na inne cele w czasie pokoju,
- 9) zasady nadzoru, kontroli i ewidencjonowania budowli ochronnych,
- 10) zasady planowania oraz wymagania techniczne dla ukryć przygotowywanych doraźnie w przypadku podwyższenia stanu gotowości obronnej państwa lub innego zagrożenia.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Rozporządzenie dotyczy wszystkich uczestników procesu budowlanego, a także właścicieli, użytkowników oraz zarządzających schronami i obiektami przeznaczonymi na ukrycia. Stanowi też podstawę dla terenowych organów obrony cywilnej do planowania i prowadzenia działań decyzyjnych związanych z zapewnieniem właściwych warunków użytkowania budowli ochronnych z uwzględnieniem sposobów prowadzenia wymaganych przeglądów i konserwacji, a także remontów i modernizacji w celu utrzymania budowli ochronnych w należyтым stanie technicznym.
2. Wydanie rozporządzenia nie rodzi żadnych skutków finansowych dla budżetu państwa w okresie pokoju.
3. Rozporządzenie nie ma wpływu na rozwój regionalny.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Wydział Monitorowania i Analiz (BL-II)

str. bryg. Paweł Kwiatkowski